

Konoplan

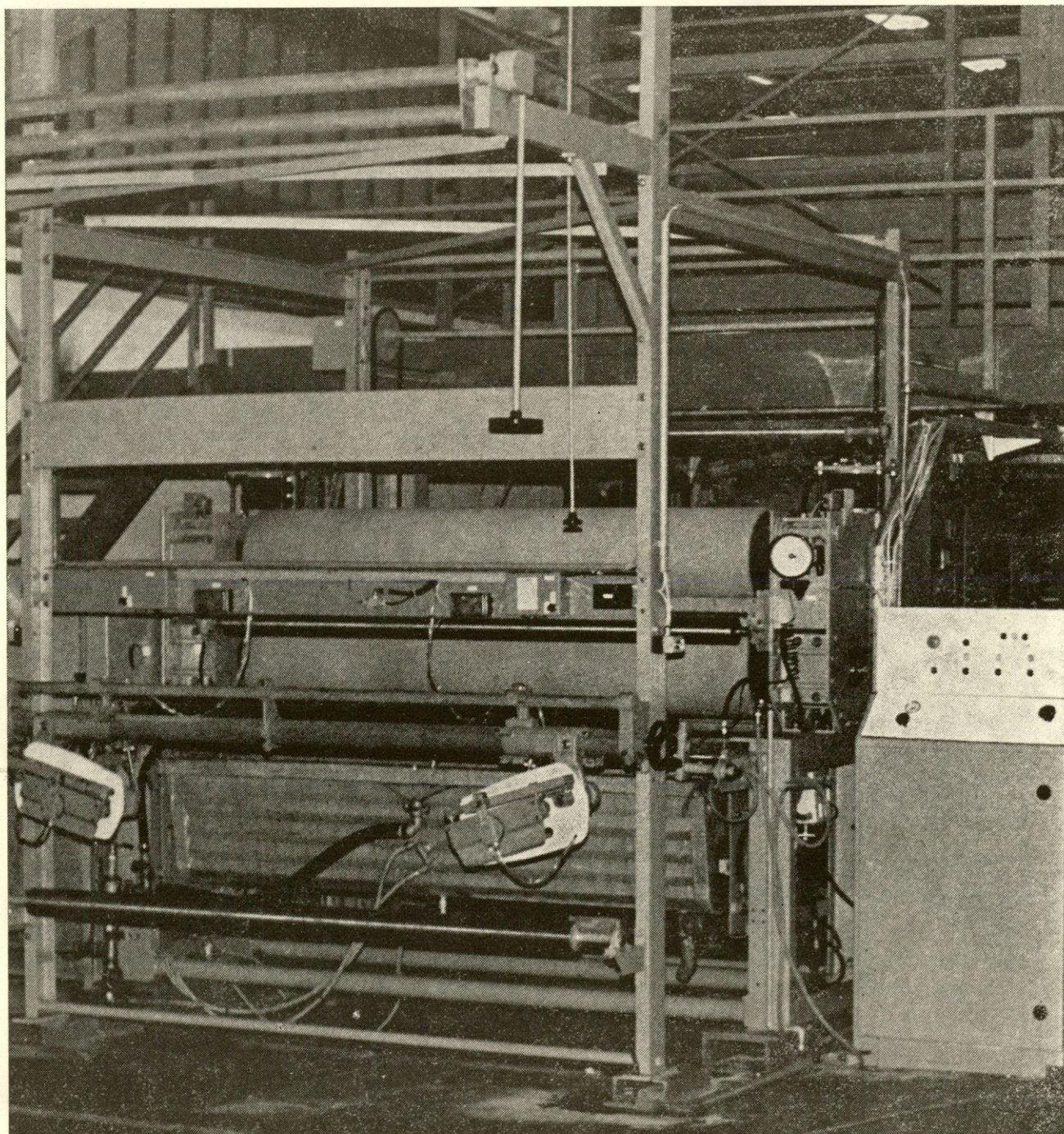
induplati

glasilo delovne organizacije

induplati jarše

LETO XXXIV.

FEBRUAR 1986

Slika prikazuje detajl širinsko razpenjalnega stroja Textima, ki je v oplemenitilnici. Njegova montaža, ki je potekala od sredine septembra do začetka februarja, je bila zelo zahtevna, saj sta pri delu sodelovala tudi dva vzhodnonemška delavca — monter in električar. 3. 2. 1986 se je pričelo poskusno obratovanje, ki zaenkrat poraja še razne nevšečnosti. Ko bo stroj normalno deloval, se bo razbremenil SRS Artos, tako da ne bo potrebno delo v štirih izmenah.

Samoupravni organi v DO, TOZD in DSSS

S sprejemom samoupravnih splošnih aktov oziroma sprememb in dopolnitev nekaterih aktov na referendum dne 25. 12. 1985, smo se odločili tudi za nekatere spremembe v vrsti, sestavi in nalogah samoupravnih organov.

Katere samoupravne organe bomo oblikovali na ravni delovne organizacije, določa samoupravni sporazum o združitvi v delovno organizacijo. Statut delovne organizacije pa določa njihovo sestavo, postopek volitev oziroma imenovanja, njihove naloge ter pravice in odgovornosti organa kot celote in posameznih članov. Samoupravni organi tozdov in DSSS so določeni v njihovih statutih.

Ker se bližajo volitve, v teku pa so tudi že kandidacijski postopki za člane samoupravnih organov, bomo skušali na kratko prikazati, katere samoupravne organe imamo, in njihovo sestavo ter povedati, kako se oblikujejo.

Novi oziroma spremenjeni samoupravni akti so prinesli za vse samoupravne organe tudi novost, da se celoten organ voli za dobo dveh let, ne pa vsako leto polovica članov, kot je bilo po dosedanji ureditvi.

1. Samoupravni organi na ravni DO

a) Neposredno na tajnih volitvah se volijo:

Delavski svet DO, šteje 15 članov, od tega 6 iz TOZD Proizvodnja, 5 iz TOZD Konfekcija, 2 iz DSSS ter po enega iz TOZD Maloprodaja in TOZD Restavracija.

Komisija samoupravne delavske kontrole v DO ima 10 članov, od katerih sta iz vsake TOZD in DSSS po 2 člana.

Skupna disciplinska komisija ima 19 članov, od katerih so po 3 člani iz vsake TOZD in DSSS, 4 člani pa so osebe izven DO in se izberejo z liste, ki jo določi zbor združenega dela SO Domžale. Skupna disciplinska komisija pri reševanju konkretnih zadev deluje v senatu 5 članov.

b) Delavski svet na podlagi predlogov TOZD in DSSS imenuje naslednje samoupravne organe:

— skupno stanovanjsko komisijo
— komisijo za varstvo pri delu v DO

— skupno komisijo za inovacije.
Vse navedene komisije štejejo 5 članov, od katerih je po eden iz vsake TOZD in DSSS.

c) Po potrebi ali če tako določajo samoupravni splošni akti, lahko delavski svet DO imenuje enega ali več **izvršilnih organov**. Sestavo, naloge in čas, za katerega je izvršilni organ ustanovljen, določi delavski svet DO s sklepom o njegovi ustanovitvi.

č) Delavski svet DO imenuje tudi **komite za SLO in DS v DO**. Komite sestavljajo po 2 delegata iz vsake

TOZD in DSSS, ki jih predlagata OZK in OOZS, za člane pa še predsednika delavskega sveta DO, direktorja DO ter druge delavce, ki opravljajo pomembne družbenopolitične dolžnosti, naloge SLO in DS ali imajo na tem področju izkušnje.

2. Samoupravni organi v TOZD in DSSS

Pri vrsti samoupravnih organov v TOZD oz. DSSS je sprememba le v tem, da so ukinjeni izvršni odbori delavskih svetov, ker niso bili učinkoviti in se v zadnjem obdobju niti niso več sestajali. Ostali samoupravni organi ostajajo nespremenjeni in tudi njihova sestava je enaka, razen v TOZD Konfekcija, kjer ni več predstavnika OE Mokronog v komisijah, ki so ustanovljene za reševanje vprašanj, katere delavci te OE rešujejo na svojem zboru.

Tako se v TOZD Proizvodnja, TOZD Konfekcija in DSSS neposredno voli delavski svet in samoupravna delavska kontrola. Delavski svet TOZD oz. DSSS imenuje komisijo za delovna razmerja in komisijo za osebne dohodke, po potrebi pa še druge stalne ali občasne komisije. V TOZD Konfekcija, delavci v enoti v Mokronogu na zboru kot na 1. stopnji sami rešujejo zadeve s področja delovnih razmerij in osebnih dohodkov. V TOZD Restavracija in TOZD Maloprodaja pa se zaradi majhnega števila delavcev delavski svet in samoupravna delavska kontrola ne oblikujeta, temveč delavci te funkcije opravljajo na zboru delavcev. Zbor delavcev pa imenuje komisijo za delovna razmerja in osebne dohodke.

Alenka Kovačič

KOOZS DO

Smo na pragu skupščinskih volitev! Zato je v naši delovni organizaciji 23. januarja vsem evidentiranim kandidatom za člane delegacij v skupščinah DPS in SIS predaval tov. Franc Tekavec, tajnik občinske volilne komisije o osnovah delegatskega in skupščinskega sistema. Orisal je sestavo skupščin DPS in SIS, navedel pravice in dolžnosti delegatov ter dovolj nazorno prikazal teoretična načela s praktičnimi primeri.

Ob izvolitvi novega vodstva konference OOZS delovne organizacije in izvršnih odborov OOZS posameznih tozdov oziroma delovne skupnosti

Delavci – združimo se!

Novo vodstvo osnovnih organizacij zveze sindikatov in sindikalne konference v naši delovni organizaciji je že zaoralo ledino. Občni zbori osnovnih organizacij, na katerih so se volili delegati v izvršne odbore osnovnih organizacij zveze sindikatov, so bili že v decembru. Tako imajo sedaj vsi novoizvoljeni funkcionarji izvršnih odborov za sabo vsaj po en sestanek — in seveda obilo elana za nikakor ne lahko delo. Glede na to, da so novoizvoljeni predsedniki izvršnih odborov in sindikalne konference prav gotovo že nekaj časa dejavni v družbenopolitičnem življenju delovne organizacije oziroma krajevnih skupnosti, imajo tudi kakšne svoje smernice oziroma predloge, saj je znano, da z vsakim novim obrazom zapiha nov veter. Zato pričakujemo, da bo delo osnovnih organizacij zveze sindikatov zaživelo v še večji meri kot sedaj. Seveda pa vsi vemo, kaj je potrebno za to. Medsebojno tovariško dogovarjanje in sodelovanje ter pomoč ustreznih strokovnih služb sta pri tem bistvenega pomena, ker vemo, da so vsi sindikalni funkcionarji pravzaprav le amaterji, ki delo v okviru te družbenopolitične organizacije opravljajo prostovoljno. Če k temu prištejemo še ščepec razumevanja za morebitne, zaradi nepoznavanja podrobnosti storjene spodrsrljaje, potem upajmo, da bo sindikat naredil vse tisto, kar je v njegovi moči in kar izhaja iz njegove normativne opredelitve.

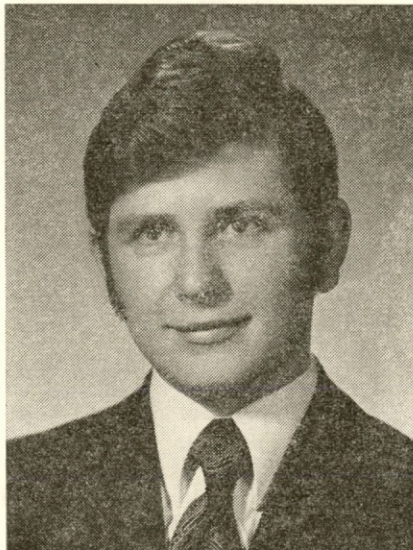
Sindikat seveda ni neko abstraktno politično telo, zunaj nas ali nasproti nam. V sindikalno organizacijo smo včlanjeni veščidel vsi delavci, kar pomeni, da imamo do nje in iz nje vsi enake pravice in obveznosti. Zato je seveda napačno marsikje izraženo stališče, da je sindikat nasproti delavcem. Saj to je nonsens! Le kako naj bodo delavci, organizirani v sindikat, zoper taiste delavce — proizvajalce v združenem delu. Gre vendar za ene in iste delavce. Le da so enkrat bolj v ospredju splošni interesi delavca, drugič pa posebni interesi delavca — proizvajalca družbenih dobrin. Seveda je naša družbena zavest še premalo razvita, da bi lahko to dvoje učinkovito spojili v harmonično celoto, toda prizadevamo si pa lahko kljub temu za to.

Pa si oglejmo, kako se to izraža v stališčih intervjuvanih predsednikov izvršnih odborov osnovnih organizacij zveze sindikatov in predsednika konference osnovnih organizacij zveze sindikatov delovne organizacije Induplati!

Kako do večje učinkovitosti konference osnovnih organizacij zveze sindikatov DO Induplati

Za predsednika konference OOZS DO Induplati je za mandatno obdobje 1986—1987 izvoljen Vinko Kepec, zaposlen kot vodja izmene v organizacijski enoti tkalnica. Kepec, ki je v Induplati prišel pred štiri najstimi leti, se dokaj aktivno vključuje v družbenopolitično življenje. Aktiven je zlasti v delegatskem sistemu in to v delovni organizaciji ter v krajevni skupnosti, kjer živi. Že dlje časa pa je tudi v vrstah sindikalnih funkcionarjev na ravni tozda oziroma delovne organizacije.

»Kakšne smernice naj bi konferenca osnovnih organizacij sindikata poudarjala? Poleg rednih običajnih nalog, ki jih izvajamo, bi želeli, da bi zaživele komisije pri konferenci. Za odbor tovariške samopomoči in športno komisijo nimam kaj reči, saj sta vseskozi aktivna. Več »zimskega spanja« je pri kulturni komisiji, komisiji za socialno politiko in komisiji za izobraževanje. Zlasti kulturna komisija bi morala pričeti z delom, saj je precej kulturnih obelježij, ki jih neopazno obidemo. Mislim, da so kulturne prireditve tudi eden od dejavnikov zblizevanja delavcev, zato bi jim morali dati vsestransko pomoč. Nasploh poudarjam, da bi se moralo vse, kar se izvaja v okviru sindikalne konference, delati zaradi ljudi. Akcije, ki jih izvajamo, morajo biti takšne, da bodo ljudem všeč, drugače je brez pomena, da sploh kaj naredimo. Seveda pa je za takšno delovanje pogoj to, da izvedemo tisto, kar si zastavimo kot cilj. Neskladnost besed z dejanji, ki je bolezen našega časa, je poglaviti vzrok za številne družbene pomanjkljivosti in čedalje večjo nezainteresiranost množic za sode-

lovanje pri upravljanju družbenih zadev.

Mislim tudi, da bomo morali izvajati nekatere aktivnosti zoper čedalje hušje padanje realnega dohodka. Seveda to ne pomeni, da se bomo zavzemali za administrativno zamrznitev cen posameznih proizvodov, temveč bomo z boljšim odnosom do družbenih sredstev, z večjo produktivnostjo in nagrajevanjem po delu vsekakor pripomogli k znižanju inflatorne stopnje našega gospodarstva.

Iz statističnih podatkov sem razbral, da je poprečni osebni dohodek v decembru v SR Sloveniji okrog 60.000 dinarjev.

Tričlanska družina pa rabi za normalno udobno življenje 162.000 dinarjev na mesec (štiričlanska okrog 200.000 dinarjev). Za skromno življe-

nje zadostuje 120.000 dinarjev (torej dva povprečna osebna dohodka).

Če te podatke prenesem na Induplati, je decembra znašal povprečni osebni dohodek za celotno delovno organizacijo okrog 78.000 dinarjev. V primeru, da delata mož in žena v Induplati in zaslužita povprečni osebni dohodek ter imata samo enega otroka, potem takšna družina živi nekakšno povprečno življenje (manj jim ostane, če gre za štiričlansko ali celo petčlansko družino). Glede na to, da je realni osebni dohodek od leta 1979 padel za 30 odstotkov, je jasno, da je življenje v primerjavi s tistim pred leti zelo, zelo skromno.«

Tudi o odnosu med delavci — člani sindikata in izvršnim odborom sindikata sva se pogovarjala. »Velika napaka je v tem, da ljudje pojmujejo mnenje predsednika izvršnega odbora sindikalne organizacije kot njegovo lastno mnenje, ki koristi samo predsedniku. Ne razumejo, da je predsednik ravno tako član sindikalne organizacije kot vsi drugi, le da ima z vodenjem še dodatno delo in skrb,« je menil Vinko Kepec. Dodal pa je, da se ljudje v primerih, ko pride do kakšnih problemov, obrnejo na vodstvo sindikalne organizacije. Radi tudi vidijo, da sindikat organizira prodajo različnih proizvodov pod ugodnejšimi pogoji, razna družabna srečanja (strokovne ekskurzije, izlete, novoletna srečanja ipd.). Saj smo poleg vsega tudi ljudje, ki imamo še razne druge potrebe, ne samo potreb po delu!

Z novoizvoljenim predsednikom sindikalne konference sva se dotaknila tudi položaja vodje neke družbenopolitične organizacije. Povedal je, da je funkcija predsednika sindikata dokaj nevhvaležna zadeva. Zlasti v današnjih, zaostrenih gospodar-

(Nadaljevanje na 4. str.)

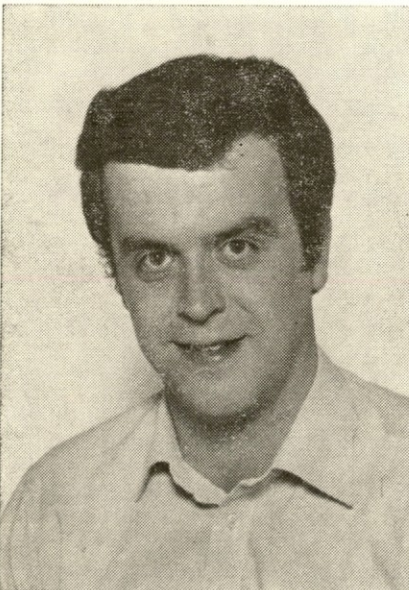
(Nadaljevanje s 3. str.)

skih in političnih razmerah. »Teško je ustreči članstvu, občinskemu sindikalnemu svetu in še komu drugemu. Najti pravo pot, tisto, ki bo zadovoljila vse strani, to bi bilo treba znati! Toda interesi so tako zelo različni. Marsikdaj se križajo — in še večkrat se bodo, če se bodo življenjski pogoji zaostrovali. Navzkrižje pa rado vodi v prepir, česar bi se pa morali čimbolj izogibati. Sem za demokratično javno razpravo.«

Kepec je še dodal, da bi morale osnovne organizacije zveze sindikatov v večji meri sodelovati z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami — z zvezo komunistov in zvezo mladine. Kajti ljudje smo kot občani in kot delavci v združenem delu člani različnih organizacij. Vse te organizacije pa pravzaprav težijo k istim ciljem. Zato je nerazumljivo, da kot člani socialistične zveze oziroma sindikata drugače ravnamo kot člani zveze mladine, zveze komunistov ali različnih družbenih organizacij in društev.

Obstajati bi morale tudi oblike sodelovanja med sindikatom in samoupravnimi organi oziroma delegati v njih. Neredko se zgodi, da se na delegatskih skupščinah sprejme nekaj, o čemer ima sindikalna organizacija čisto nasprotno mnenje.

Večja povezanost radomeljske konfekcije z dislociranimi obrati na področju sindikata

Franci Dolenc je predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije zveze sindikatov tozda Konfekcija, ki po novem obsega delavce iz Radomelj, Mengša in Peč, medtem ko so po prejšnjem pravilniku tvorili vsi oddelki izven matičnega tozda vsak svojo sindikalno organizacijo. Oddelek konfekcije v Mokronogu pa ima zaradi fizične oddaljenosti še vedno svojo osnovno sindikalno organizacijo.

Franci se je v Induplati zaposlil pred dvema leti na dela obratnega električarja. Povedal je, da mu družbenopolitično delovanje ni tuje, saj je bil že v srednji šoli predsednik šolske skupnosti učencev. V okviru zveze sindikatov pa je to njegova prva funkcija.

Smernice? »Po moje se sindikalna organizacija ne bi smela usmeriti le v reševanje socialnih zadev. Osnove so vsekakor s statutom določene naloge. Te so zelo splošno opredeljene in najnujnejše za njegovo delovanje. Sindikat mora biti aktualen, kar pomeni, da mora zasledovati trenutno dogajanje v političnem in ekonomskem življenju ter reševati sedanje probleme in težave delavcev. In kakšni so rezultati dela izvršnih odborov sindikata? Kolikor mi je poznano, se sindikalne organizacije ukvarjajo v glavnem s socialno zaščitnimi dejavnostmi, le na tem področju se pozna, da je nekaj narejeno. S samoupravo v podjetju in s spremljanjem delovanja delegacij se pa bore malo ukvarjajo. Pravzaprav je to razumljivo, ker so prvo omenjene dejavnosti vidne v hipu, medtem ko politično delovanje daje rezultate na daljši čas.«

Franci je poudaril, da je premalo povezave med izvršnim odborom in članstvom v sindikalni organizaciji. Za to je navedel tudi primer: »Pred časom so se razdeljevala stanovanjska posojila. Seveda niso bila dodeljena vsem prosilcem. Nekateri od njih so vložili pritožbo — zahtevo za varstvo pravic zoper sklep stanovanjske komisije, ki se je obravnavala na sestanku delavskega sveta. Preden so šle pritožbe na delavski svet, jih je obravnaval tudi izvršni odbor OOS tozda Konfekcija. Vendar pa se prizadeti delavci nanj niso obrnili neposredno, temveč je pritožbe dala sindikatom v obravnavo stanovanjska komisija.«

Tudi s težavami se je novepečeni predsednik IO OOS tozda Konfekcija že pričel srečevati. Dejal je, da je zaradi oddaljenosti med dislociranimi obrati njihovega tozda oteženo komuniciranje med posameznimi člani izvršnega odbora. Tudi sklepčnost njihovih sestankov je bolj problematična. Vendar pa Franci upa, da bo z dobro voljo in pripravljenostjo na sodelovanje možno veliko narediti.

Namesto prejšnjih štirih izvršnih odborov OOZS sedaj samo eden

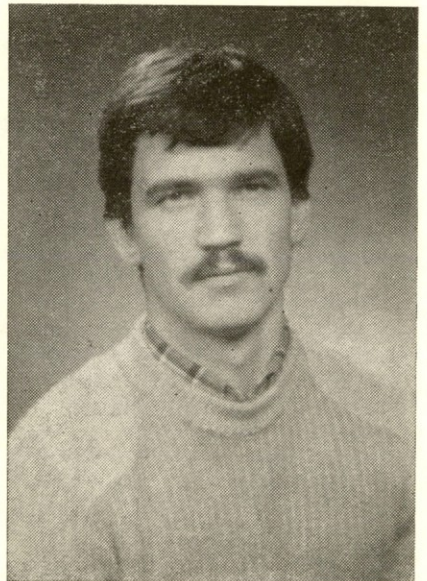
Ob volitvah izvršnega odbora osnovne organizacije zveze sindikatov tozda Proizvodnja je bilo zaželjeno, da bi vodstvo prevzel kakšen izmed mlajših in zagnanih delavcev. S tem naj bi v sindikalnih vrstah zavel drugačen veter, kar naj bi pritegnilo k delu tudi ostale mlajše delavce. Za **predsednika izvršnega odbora** je bil potem izvoljen **Nedeljko Perić**. Čeprav je še mlad, ta električar aktivno deluje v družbenopolitičnem

življenju. Povedal je, da ima manjše funkcije pri Občinski konferenci ZSM Domžale, večkrat pa se je udeležil tudi mladinskih delovnih akcij — enkrat je bil celo komandant brigade.

Nadalje je Nedeljko dejal, da je sedaj prvič nosilec odgovornejših nalog v okviru sindikalne organizacije. Čeprav se delo sindikalista razlikuje od dela mladinskega aktivista, si bo prizadeval, da bo svojo vlogo čimbolje opravil.

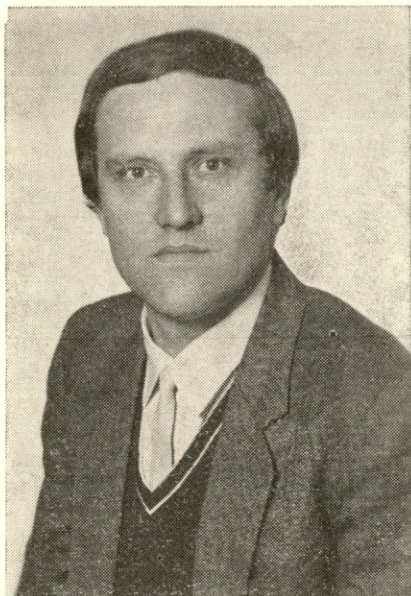
Tudi o prednostnih nalogah izvršnega odbora OOS sva govorila. Kot trenutno najpomembnejše je izpostavil aktivno delo v volilnem procesu, seznanjanje s kongresnimi dokumenti in potem uresničevanje smernic, sprejetih na 11. kongresu Zveze sindikatov Slovenije. »Težiti bomo morali tudi za obnavljanjem strojnega parka oziroma modernizacijo proizvodnje, saj je od tega odvisen naš zaslužek in potem tudi življenjski standard. Vsi skupaj pa se bomo morali zavzemati za nagrajevanje po delu, saj bo samo to vodilo k večji zavzetosti za delo in višji produktivnosti. Jaz pa dajem poudarek tudi učinkovitejši in pravičnejši inovacijski politiki, pri čemer se bom zavzemal za spodbujanje inovativne dejavnosti v delovnem okolju.«

O funkciji predsednika izvršnega odbora OOS je Nedeljko menil, da je precej odgovorna in zato težka ter tudi marsikdaj nevhvaležna zadeva. »Teško je že to, ker sem mlajši in nimam dosti izkušenj na tem področju. Cutim se odgovornega za funkcijo, ki sem jo prevzel, vendar pa se bojim, da ne bom mogel uresničiti vsega, kar sem si zadal kot nalogo. Upam, da bo ob pomoči starejših in izkušenih sodelavcev, zlasti tistih v izvršnem odboru, le šlo. Mislim, da do konfliktov ne bo prihajalo — tako v sindikalnih vrstah kot v odnosu do strokovnih služb v tovarni in Občinskega sindikalnega sveta.«

Oživiljanje dela sindikalnih skupin v DSSS

Ivan Kamenšek, referent za SLO in DS, je bil na decembrskem občnem zboru delavcev delovne skupnosti izvoljen za **predsednika izvršnega odbora osnovne organizacije zveze sindikatov delovne skupnosti skupnih služb za obdobje 1986 in 1987**. Po izvolitvi je Ivan povedal

naslednje: »Seveda si bom prizadeval, da bomo nadaljevali z uresničevanjem nalog, ki si jih je zadal že prejšnji izvršni odbor. Glede na to, da bo v letošnjem letu potekal kongres zveze sindikatov Slovenije, lahko pričakujemo tudi kakšne novosti, ki jih bo prinesel. Morebitne spremenjene naloge bo pogojevalo tudi vsesplošno stanje družbe (zlasti delo na področju zaščite življenjskega standarda).

V preteklosti se je sindikat ukvarjal z večidel obrobni vprašanji. To ni dovolj. Vloga sindikata še vedno ni zaživela na področju razvijanja ekonomskega in političnega sistema. Sem tudi zoper forumsko obravnavanje in reševanje določenih zadev. S tega vidika je potrebno večjo pozornost usmeriti na delovanje osnovnih organizacij. Na primer: v vseh institucijah — tudi v naši delovni organizaciji, obstaja vrsta predpisov in drugih normativnih aktov, s katerimi delavci še vedno niso dovolj seznanjeni (delno tudi po svoji krivdi, zato bi morale sindikalne organizacije storiti zlasti na tem področju korak naprej).

Potrebna je večja vloga sindikata pri obravnavanju in sprejemanju samoupravnih aktov in drugih predpisov.

Vprašajmo se, do kam seže glas sindikata! Zlasti letos bo imel sindikat dosti dela. Potrebno bo organizirati javne razprave o delovanju političnega sistema, o kongresnih dokumentih in delegatskih oziroma skupščinskih volitvah. Zlasti na področju evidentiranja in kandidiranja

delegatov se mora sindikat uveljaviti, saj je nosilec volilne aktivnosti v ozdih.«

Nadalje je Ivan menil, da delo v sindikatu sploh ni enostavno. Za obilico nalog, ki si jih zada pred pričetkom leta, sta potrebna čas in zavzetost ne samo predsednika izvršnega odbora, temveč čimvečjega števila delavcev. Ker se vse samoupravne funkcije opravljajo neprofesionalno, poleg rednega dela, jih je treba izpeljati čimbolj racionalno in tudi odgovorno.

Nazadnje je Ivan povedal, da bo vztrajal pri tem, da bodo zaživele sindikalne skupine v delovni skupnosti. To je dosti racionalnejši način dela. Pri tem se ni treba bati, da ne bi bilo koordinacije med njimi in izvršnim odborom, ker so v le-tem člani iz vseh sindikalnih skupin.

Razumevanje v delovnem kolektivu je tudi pogoj za učinkovito delo sindikalne organizacije

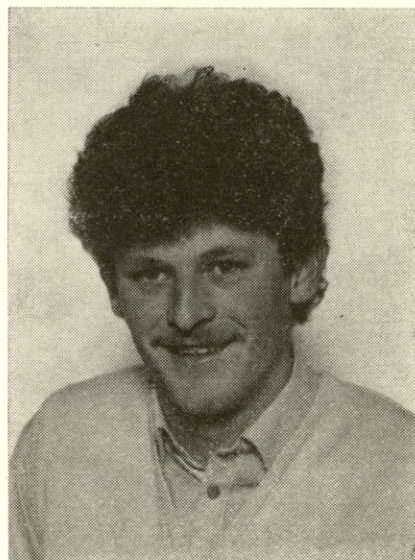
Dušan Kordež, zaposlen kot kuhar v Restavraciji, je **predsednik izvršnega odbora osnovne organizacije zveze sindikatov tozda Restavracija** že dlje časa. Ker je v tem tozdu zaposlenih le devetnajst ljudi, pride opravljanje samoupravnih funkcij na vsakega delavca večkrat. Torej resnično samoupravljanje! Dušan pravi, da imajo tudi zaradi tega pri njih sestanke bolj poredko, ker se vsi poznajo med seboj in se o vsem lahko pomenijo kar mimogrede.

Dušan je povedal, da četudi je v sindikalnih vrstah že več let, še vedno včasih ne ve, kako naj izvršni odbor reši kakšno zadevo. Zato se čestokrat posvetuje s predsedstvom Občinskega sindikalnega sveta, kjer so zelo prijazni in tudi sami menijo, naj se osnovne organizacije pri soočanju s problemi obračajo nanje. V okviru delovne organizacije se pa vsekakor posvetuje z njenimi strokovnimi službami.

Dušanu sem omenila tudi splošno nezadovoljstvo z družbeno prehrano v tovarni in stališča, ki jih ima on do tega kot predsednik sindikata in kot delavec v restavraciji. Povedal je, da se konferenca osnovnih organizacij že dlje časa zavzema za izboljšanje prehrane z uvedbo dveh toplih obrokov in ene hladne malice, kar bi vsekakor povečalo zadovoljstvo med delavci. »Toda če gledam na to s stališča delavca v restavraciji, bi bilo precej več dela — pa ne samo zato, ker bi bilo treba pripraviti več vrst obrokov, temveč zato, ker bi nastajale težave pri tem, kako zbrati vsaj približno število delavcev, ki bi jedli posamezni obrok. Zdi se mi, da bi se velikokrat zgodilo, da bi ena vrsta malice hitro pošla in nezadovoljstvo bi bilo še bolj upravičeno.«

Razdeljevanje toplega mlečnega napitka je končno steklo, vendar pa marsikdaj zmanjka mleka že za dopoldansko izmeno, da o popoldanski sploh ne govorimo! O tem je sogovornik menil, da je naročanje mleka zelo kočljivo. Vedno se ga naroči

približno enaka količina. Vendar včasih zmanjka, včasih pa ostane. Preveč se ga pa ne splača vzeti, ker je naslednji dan neuporabno in ga je potrebno zavreči. Oh, ta precep med ekonomsko logiko in željami ter potrebami delavcev! Pri tem pa je Dušan dodal, da upa, da se bo pričeta akcija za dvig kvalitete družbene prehrane nadaljevala in tudi uspešno rešila.

V tozdu Maloprodaja je predsednica IO OOZS Minka Zupan

Svoj prvi mandat **predsednice izvršnega odbora osnovne organizacije zveze sindikatov tozda Maloprodaja je letos prevzela Minka Zupan**, šivilja v Maloprodaji. Minka je v Induplati že dvaintrideseto leto, od tega dvanajst let v trgovini. V tem času je imela v tovarniški samoupravi različne funkcije. »Ker je v tozdu Maloprodaja zaposlenih majhno število delavcev, je skoraj vsak, ki tukaj ostane dlje časa, predsednik kakšnega samoupravnega organa ali družbenopolitične organizacije.«

Minka je povedala, da delo sindikata pozna dokaj dobro.

Delavci upoštevajo sindikalno organizacijo in se obračajo nanjo v primeru obravnavanja raznih problemov. Dodala je še, da naj se sindikat ukvarja z raznovrstnimi nalogami — od socialnozaščitnih do delovanja v samoupravnem in političnem življenju. Konkretno naloge za delo pa se bodo porajale tekom leta, zato o njih ni povedala kaj več.

Glede na to, da je maloprodajna mreža razširjena po celi državi (poslovalnica v Sarajevu in Beogradu), sem jo vprašala, ali gojijo kakšne stike s temi delavci. Povedala je, da skupnih sindikalnih sestankov nima. O kakšnih pomembnejših zadevah se pomenijo pismeno ali po telefonu. Minka pozna vse delavce iz Sarajeva in Beograda. Prodajalno v Beogradu je tudi že obiskala. »Zlasti poznam šivilji iz Beograda in Sara-

(Nadaljevanje na 6. str.)

(Nadaljevanje s 5. str.)

jeva, ki sta bili v Jaršah tudi na praksi,« je pripomnila. Razumeli so se dobro, tako kot se razumejo sploh vsi delavci tega majhnega tozda. To je med drugim tudi pogoj za njegovo uspešno delo in poslovanje.

Sindikalna organizacija v oddelku konfekcije v Mokronogu

Zaradi oddaljenosti mokronoškega dislociranega oddelka od matične tovarne v Radomljah je organiziranost osnovne organizacije zveze sindikatov v Mokronogu ostala takšna, kot je bila. To pomeni, da delavci v tem oddelku tvorijo samostojno osnovno organizacijo s svojim izvršnim odborom, ki ga vodi **predsednica Zora Hribar**. Hribarjeva je v mokronoško konfekcijo prišla pred desetimi leti, sedaj je mojstrica. Tudi v sindikalnih vrstah je več let. Prav tako že dlje časa vodi izvršni odbor zveze sindikatov.

Sindikalna organizacija v Mokronogu si je kot najpomembnejše naloge zadala naslednje. Predvsem se bo potrebno držati navodil in smernic statuta zveze sindikatov. V večji meri bi moralo zaživeti sodelovanje z Občinskim sindikalnim svetom Trebnje. Za uspešno delo pa bi bilo

Zadnji od štirih oddelkov v TOZD proizvodnja je vzdrževanje

Čeprav nam samo ime pove, da organizacijska enota vzdrževanje ni proizvodni oddelke, je vendar s proizvodnjo neločljivo povezana. Delavci te organizacijske enote namreč opravljajo vzdrževalna in investicijsko vzdrževalna dela, ki so nujna za nemoten potek proizvodnje. Potrebe po teh delih iz leta v leto naraščajo, tako da je že dolgo tega, ko so za te naloge zadostovali samo vzdrževalci iz posameznih proizvodnih obratov. Sedanji vodja vzdrževanja Viktor Marinšek, ki ta dela in naloge opravlja že šest let, mi je v razgovoru povedal marsikaj zanimivega o delu vzdrževalcev, težavah, s katerimi se srečujejo in o uspehih, ki jih dosegajo. Povedal mi je, da se je v šestih letih, odkar ni več konstruktor v konstrukcijskem oddelku, dodobra spoznal z delom, strojno in drugo opremo ter ostalimi področji dela, kjer so vzdrževalci vsakodnevno ali občasno prisotni. Obseg dela se je v tem obdobju precej povečal, tako da mu sami večkrat niso kos in morajo zato na pomoč poklicati zunanje izvajalce, to pa pomeni nenehno prilagajanje nastalim potrebam v skladu z materialnimi možnostmi.

Najprej bomo na kratko predstavili vzdrževanje in njegove enote oziroma delovna področja. To so: **mehanična delavnica, instalaterska delavnica, električna delavnica, mizarska delavnica, kotlarna, transport, pleskarska delavnica, skladišče pomožnega materiala z orodjarno in gasilska, vratarska, kurirska ter vrtnarska dela.**

Ob tako obširnem seznamu delovnih področij je potrebno omeniti, da nekatera od naštetih del samo formalno organizacijsko pripadajo vzdrževanju in njegovemu neposrednemu nadzoru. Tako delo električarjev vodi in nadzoruje Tone Videnšek, za kotlarno je odgovoren Stane Marolt, ki je zaposlen na delih projektiranja in nadzovanje vzdrževalnih in investicijskih del, v veliko pomoč pa je tudi Marjan Slapšak, strojni inšpektor, ki nadzoruje vodno napeljavo in odpadno vodo, zato sem tudi prva dva povabila na kratek razgovor.

Medtem ko se je Stane Marolt prijazno odzval in mi podrobno opisal ter razložil delo v kotlovnici, ki je napisano v nadaljevanju sestavka, pa mi je Tone Videnšek dejal, da je bilo o električarjih v Konoplanu že precej napisanega in zato tistega ne bo ponavljal. Glede

potrebno tesnejše sodelovanje z matičnim tozdom v Radomljah. Tudi na mladino niso pozabili. Zavzemali se bodo za to, da bo njihova, čeprav maloštevilna mladinska organizacija pričela delati. Precej pa bo tudi sprotnih nalog.

Iz napisanega je razvidno, da se bodo lotevali tako nalog na družbenopolitičnem področju kot tudi socialnozaščitnih nalog (obdaritev žena za 8. marec, organizacija izleta, obisk pri upokojencih, preventivno zdravljenje v toplicah ipd). Kakor vidimo, se bo prav gotovo nekaj naredilo. Saj volje do — čeprav prostovoljnega — dela ne manjka. Zlasti če veš, da delaš za dobro vseh delavcev!

Lada Lavrič

na to sem se morala o dejavnosti električne delavnice zadovoljiti z Marinškovim opisom elektro del.

Katere so dejavnosti posameznih enot vzdrževanja?

Delavci, zaposleni v mehanični delavnici, se ukvarjajo z obdelovanjem kovin (popravilo starih rezervnih delov in izdelava novih) in s ključavničarskimi deli (izdelava raznih konzol, zaščitnih ograj, popravila na strojih itd.). V mehanično delavnico so vključeni tudi obratni ključavničarji in mojstri vzdrževalci. Ti so specializirani za popravila strojev v posameznem oddelku.

Marinšek je nadalje dejal, da vzdrževalci izdelujejo enostavnejše rezervne dele ali pa popravljajo rezervne dele, ki jih je potrebno nujno vgraditi ali zamenjati, da proizvodnja ne zastaja. Zahtevnejše rezervne dele pa dobivamo tudi od zunanjih izvajalcev, kamor spada predvsem pogodbeno organizacija »Orodjarstvo« iz Senčurja.

Instalaterji vzdržujejo parne, vodne in zračne instalacije, opravijo manjše napeljave, po potrebi predelajo kakšno instalacijo, vzdržujejo črpalke, skrbijo za ogrevanje in za sanitarije. Pri večjih predelavah obstoječih napeljav in pri novih napeljavah pa se poslužujemo zunanjih izvajalcev.

Električarji popravljajo in izvajajo vsa dela na električnih napeljavah. Fantje imajo precej dela, saj poleg vzdrževalnih opravljajo tudi proizvodna dela. Izdelujejo namreč tudi elektro opremo, ki je vključena v končni proizvod.

Dejavnost mizarske delavnice obsega mizarska dela po oddelkih naše delovne organizacije. Tako mizarji izdelujejo in popravljajo na primer: lesene tlake, letve na tkalskih strojih, garderobne omare, pisalne mize, predale... Izdelujejo pa tudi razno leseno embalažo in odlagalne mize. Sodelujejo še na raznih sejnih, kjer ima Induplati svoj razstavni prostor.

S transportom se ukvarjajo vozniki viličarjev, traktorist in voznik (Nadaljevanje na 7. str.)

(Nadaljevanje s 6. str.)

kombija. »Poleg njih pa imamo tudi transportne delavce, ki delajo pri nakladanju in razkladanju vagonov in tovornjakov. Ti se ukvarjajo samo z zunanjim transportom, medtem ko vozniki viličarjev opravljajo tudi notranji transport.«

V pleskarski delavnici se izvajajo pleskarska dela. Sem spadajo manjša dela — pleskanje rlovih rezervnih delov, pleskanje radiatorjev, ograj, izdelava napisov, beljenje manjših prostorov. Za večja pleskarska dela se najemajo zunanji izvajalci.

Delavci v skladišču pomožnega materiala in v orodjarni izdajajo pomožni material in rezervne dele za vzdrževalce in delavce v posameznih oddelkih tovarne. Tako nabavljajo tudi ves pisarniški material. Orodjarna pa izdaja orodje, ki ga delavci potrebujejo pri opravljanju svojega dela.

Delo kotlarne mi je podrobneje obrazložil Stane Marolt. »Za proizvodnjo pare je potrebna energija. To pa mi dobivamo iz premoga. Naša deponija sprejme 1800 ton premoga, ki ga dovažamo s kamioni ali železniškimi vagoni. Dobivamo ga iz vse Jugoslavije, pa tudi iz tujine.

Za normalno delovanje peči bi morali uporabljati čiščen premog granulata zdrob. Ker pa je skoraj polovica premoga nekvalitetnega, prihaja do težav pri transportu do rešetk v kotlu. Če bi bil premog kvaliteten, ne bi bilo težko biti strojnik kotla, ker so naprave narejene za mehansko kurjenje. Strojnik bi v tem primeru le nadzoroval in uravnaval instrumente za regeneriranje in mehčanje vode, ma-

nometre, vodokaze in drugo. Tako pa je v primeru, če v kotlu ne gori, potrebno ročno nalaganje polen, kar seveda otežuje delo. Delo strojnika je naporno zlasti takrat, ko se pokvari kotel ali naprave na njem, ker se dela pri temperaturi, ki včasih doseže tudi do 80 stopinj Celzija.

Za pridobivanje pare se seveda rabi voda. Tako včasih potrebujemo v neki časovni enoti toliko vode, kolikor pare proizvedemo. Vodo za napajanje kotla je treba predhodno omehčati na 0,01 stopinjo nemške trdote in segreti na 105 stopinj Celzija.

Iz tega je razvidno, da je delo kurjača težko in zahtevno. Imeti mora vsaj poklicno šolo in tri leta delovnih izkušenj, da lahko opravlja izpit za strojnika parnega stroja.«

V kotlarni imajo zaenkrat samo en kotel, ki je bil montiran leta 1964. Vendar pa je v obstoječi zgradbi prostor še za enega, ki je naročen pri proizvajalcu, nekaj delov pa je že prispelo v tovarno. Pričela so se tudi že pripravljala dela za postavitev novega kotla. V kotlarni sem namreč opazila šest monterjev iz delovne organizacije Đuro Đaković, proizvajalca bodočega kotla, ki bo kotel tudi montirala. Ta kotel naj bi začel poskusno obratovati v začetku julija. Stari kotel bo potem temeljito pregledan in obnovljen, da bo pozimi lahko pomagal novemu kotlu pri proizvodnji tehnološke pare, katere potrebujemo več, kot pa je moremo trenutno proizvesti.

Ko smo s sogovornikoma obdelali delo po posameznih delovnih enotah, je Marinšek poudaril, da je vedno cilj vseh vzdrževalcev delati predvsem na preventivnem vzdrže-

vanju. »To pomeni, da je potrebno stroj po določenem času obratovanja razstaviti in zamenjati obrabljene dele. Res da je to nekoliko dražje, ker so ponavadi posamezni deli iztrošeni okrog 60—70 odstotno, vendar je v takem primeru mnogo manj zastojnih ur. Tako pa na primer enkrat zamenjamo en del, drugič drugega, stroj pa je zato večkrat v okvari. Če bi naenkrat zamenjali vse iztrošene dele, za kar pa bi se morali zavestno odločiti, saj bi to zahtevalo nekoliko višja sredstva, bi imeli vsaj eno leto ali pa celo dlje časa veliko manjšo verjetnost okvar.«

Tudi o težavah, s katerimi se srečujejo, je govoril vodja vzdrževanja. »Največji problem je ta, da smo vzdrževalci prostorsko zelo raztreseni. Objekt, v katerem je danes ATR tkalnica in del vzdrževanja, se je med leti 1956 in 1958 gradil za potrebe vzdrževalcev. Ko je bil zgrajen, pa se je izkazalo, da ga proizvodnja veliko bolj potrebuje. Sedaj imamo prostore po celi tovarni, kar povzroča težave z vodenjem in odrejanjem posameznih nalog.

Težava je tudi zastarel strojni park v delavnicah vzdrževanja. Stroj, ki jih uporabljamo pri delu, so stari v povprečju 35 do 40 let.

Verjetno najstarejši stroj je v mizarški delavnici. To je tračna žaga, na kateri pa žal ni izpisana letnica izdelave. Vendar pa po raznih znakih, kot so okrasne figure in reliefi na pokrovu, napis v nemščini, da je ta tip stroja dobil 90 medalj in diplom za kakovost, lahko sklepamo, da je stroj res že zelo star.

Vsi se zavedamo, da je naša prva naloga obnoviti in zamenjati proizvodno opremo v predilnici, tkalnici in drugje, ker bomo le tako lahko dosegali boljšo kvaliteto in višjo produktivnost.« Nazadnje je Marinšek še dodal, da uvajanje in uporaba sodobne tehnologije ne bo mogoča tudi brez kvalitetnega vzdrževanja, ki je pa v največji meri pogojeno s solidno strojno opremo in usposobljenostjo kadrov.

Manj dela v mehanični delavnici zaradi modernizacije proizvodnje

Strojni ključavničar Albin Hribar iz organizacijske enote vzdrževanje je s svojimi enainštetdesetimi leti in osemindesetletnim delovnim stažem v delovni organizaciji eden njenih veteranov. V Induplati je prišel leta 1948, takoj po odsluženju vojaškega roka. Za poklic, ki ga opravlja, pa se je izučil na Jesenicah.

»V Induplati sem najprej delal v predilnici, nato nekaj časa v tkalnici in barvarni, vse od začetka formiranja vzdrževanja pa sem v tem oddelku. Kaj delam? V grobem lahko rečem, da vsa ključavničarska dela. Se je pa od takrat, ko sem prišel v Induplati, veliko spremenilo. Mislim, da smo morali včasih več delati. Seveda je razlog v tem, da nekdanj ni bilo toliko strojev in

(Nadaljevanje na 8. str.)

Viktor Marinšek, vodja organizacijske enote vzdrževanje: Vzdrževalci smo prostorsko raztreseni po celi tovarni. Ta naš problem pa bo rešen šele tedaj, ko bomo dobili nove prostore za tkalnico.

(Nadaljevanje s 7. str.)

smo zato večino stvari ročno obdelali in izdelali. Tudi tehnološki postopki so danes enostavnejši, več je avtomatizacije,« je nizal misli so-govornik.

Glede na to, da bo Hribar Albin kmalu dosegel polno pokojninsko dobo, sem ga povprašala, koliko mladih fantov je usposabljal za delo ključavničarja. Povedal je, da je bilo v vzdrževanju pred uvedbo usmerjenega izobraževanja veliko vajencev, ki so se učili za različne poklice, tudi za ključavničarja. Prenekaterega je usposabljal Albin. Zadnje čase tega ne dela več. Ne zato, ker ne bi bil sposoben za takšno delo, temveč zato, ker se je šolski sistem spremenil in v njem ni več vajencev, ki bi se do konca izobraževalnega procesa praktično usposobili za svoje delo. Po novem se namreč pravo usposabljanje za delo prične šele po končanem formalnem izobraževanju v šolah, ko se mladi delavec prvič zaposli.

Dogodkov, ki se jih Albin spominja iz tovarne kot veselih ali neprijetnih, je precej. Vendar mi ni nobenega natančneje opisal. Z izrekom znane misli — če molčiš, se devetim odgovoriš, je prav gotovo povedal največ o svojih občutjih in mnenjih do okolice, ki je včasih lahko hud sodnik še tako tehtno opisanemu dogodku.

Pač pa je Albinu ostala v spominu neka popolnoma nevtralna zadeva. To je mrzla zima v letu 1952, ki je vrhu vsega prinesla še obilje snega. Sogovornik, ki je zdaj Jaršan, je takrat živel še pri starših na Jasnem pri Rovah. V službo je običajno hodil s kolesom. To zimo pa se je več kot meter debela snežna odeja obdržala dlje časa. Albin je ves ta čas hodil v službo peš. Pri tem pa ni izostal z dela niti en dan. Pač mladost, ki zmore vse! Tudi

Albin Hribar: Nekdaj ni bilo toliko strojev in smo zato večino stvari ročno obdelali in izdelali

najhujše telesne napore. Obvladovanje takšnih težav pa je Albina prav gotovo utrdilo, da je še danes tako vitalen, da bi se lahko kosal s kakšnim, ki je več kot polovico mlajši od njega.

Luči pa le svetijo ...

Eden izmed mlajših delavcev v vzdrževanju je tudi obratni električar Miro Troha. Tako kot Albin Hribar je tudi on po končani šoli pričel z delom v Induplati in ostal vse do danes. Za svoj poklic pa se je izučil v Kranju.

Miro Troha je dejal, da imajo mladi dovolj elana za delo, le pustiti jim je treba, da delajo tisto, kar jih veseli

»V poklicni šoli sem dobil dosti znanja. Vendar pa ga ne morem v celoti razvijati pri delu, ki ga opravljam. Vzrok tiči v pomanjkanju materiala, ki ga potrebujemo pri delu. Ko sem prišel v Induplati, to sploh ni bil problem. Sedaj pa je potrebno pri vsakem popravilu ali izdelavi novega izdelka precej iznajdljivosti, da se delo opravi s tistim, kar imaš pri roki. Zato je tudi skoraj vsaka stvar, ki jo popravljamo, inovacija. Zlasti kar se tiče uporabljenega materiala.«

Miro je še dodal, da imajo mladi dovolj elana za delo in bi tudi marsikaj naredili, vendar pri tem naletijo na različne ovire. Pomanjkanje ustreznega materiala je že ena od njih, vendar pa ni najhujša. Problem je tudi stiska s prostorom in časom, tako da zaposleni delavci komaj postorijo najnujnejše. »Ko sem prišel v službo, je bilo tukaj zaposlenih šestnajst električarjev. Zdaj nas je precej manj, zato ima vsak več dela, ki pa ga zelo težko učinkovito opravi. Včasih tudi napol, ker ga medtem že kličejo k drugi okvari. Dobro pri tem je, da se 'štomarji' razumemo med seboj in si pomagamo. Če ne bi gojili takšnega odnosa, bi bilo vsekakor še težje delati. Tudi zato, ker ne naletijo pri vseh sodelavcih vedno na razumevanje.«

Nazadnje je Miro opisal še pri-petljaj, ki se ga bo prav gotovo vedno spominjal. Z nasmeškom je povedal, da je že od nekdanj takšen, da rad eksperimentira, dela poskuse oziroma skuša rešiti tisto, kar se drugim zdi nemogoče. Tako je nekoč opazil, da luči na tovarniškem dimniku ne svetijo. Pozanimal se je, zakaj ne. Odgovorili so mu, da je za popravilo električne instalacije na dimniku že naročen zunanji izvajalec. Tega pa ni bilo od nikoder. Zato se je Miro nekoč sam opogumil, splezal na vrh dimnika in okvaro popravil. Od takrat dalje je vrh dimnika osvetljen. Seveda si je Miro s tem dejanjem nakopal vrsto sitnosti. Pa kaj, je zamahnil z roko, luči pa le svetijo, vsem težavam navkljub!

L. L.

JANUAR 1986 — V DO DVE KRVODAJALSKI AKCIJI

Na Zavodu za transfuzijo krvi SRS v Ljubljani primanjkuje krvi kljub rednim in izrednim krvodajalskim akcijam, v katerih sodelujejo najbolj humani ljudje, ki se zavedajo, da je kri dragoceno zdravilo in da rešuje življenja.

Potrebe po krvi so izredne. V Sloveniji imamo na primer 162 bolnikov s hemofilijo. Samo za enega bolnika s to naravo boleznijo potrebujejo letno 328 krvodajalcev, da pripravijo iz krvi 82 zdravnih doz faktorja 8. Za vsakega bolnika s kronično boleznijo, ki je obsevan, potrebujejo 3 krvodajalce in pri večjih operacijah za vsako posebej po 5 krvodajalcev ter ostalo.

V naši DO smo 13. 1. 1986 končali z redno letno krvodajalsko akcijo. Občinski plan za DO je obsegal 150 krvodajalcev. Prijavil se je 101. Seznama dejanskih krvodajalcev krvi pa še nismo prejeli. Izredna tozadevna akcija za DO je bila še 23. 1. 1986. Prijavilo se je 45 krvodajalcev. Kri so darovali 24. 1. 1986, in sicer 28 članov kolektiva. Razlika je nastala, ker 4 delavci, ki so se prijaviili, iz objektivnih razlogov niso odšli na odvoz krvi, ostali so pa prejeli potrdilo o prisotnosti, vendar jim ni bila odvzeta kri, ker so le-to darovali v času redne letne krvodajalske akcije 13. 1. 1986.

Pravilo je, da krvodajalec lahko ponovno daruje kri, če je od zadnjega odvzema preteklo 4 mesece za ženske in 3 mesece pri moških.

KOOZS naše delovne organizacije že pripravlja letos za delavce — krvodajalce, ki so darovali kri v tem letu, zasluženo pozornost s srečanjem, ob kulinaricnih dobrotah.

Majda Škrinjar

Sejem moda '86

19. januarja so se na Gospodarskem razstavišču na 31. sejmu »Moda '86« z novimi izdelki predstavili jugoslovanski izdelovalci tekstilne in usnjarske predelovalne industrije.

Tekstilna industrija z okoli 400.000 delavci ustvarja 9 odstotkov vse industrijske proizvodnje Jugoslavije in približno enak odstotek izvoza.

Ker jugoslovanska industrija tehnično in tehnološko zaostaja za razvitem svetom, bo v tem srednjeročnem obdobju zelo pomembna naloga posodobitev obstoječih zmogljivosti in dopolnjevanje nekaterih novih. Investicijske naložbe naj bi bile usmerjene predvsem v posodabljanje, odpravljanje ozkih grl, ustvarjanje možnosti za večizmensko delo in za večjo produktivnost, ki bi jo lahko dosegli z uvajanjem sodobne opreme.

V tekstilni industriji je bila že do sedaj večja izkoriščenost zmogljivosti kot v industriji v celoti. Tekstilci izkoriščajo stroje od 82 do 85 odstotkov, zlasti v predilniški industriji pa imajo uvedene po štiri izmene. Opozoriti pa je treba, da bo po predvidevanjih tudi pri nas (podobno kot je ocena mednarodne organizacije UNIDO) porasla predvsem poraba umetnih vlaken.

Zaradi čvrstejših povezav proizvajalcev tkanin in proizvajalcev končnih izdelkov se je izboljšala sestava izvoza, saj so končni izdelki udeleženi v izvozu tekstila 60 odstotno, do leta 1990 pa naj bi se to povečalo na 80 odstotkov. Na podlagi skupnega programa razvoja jugoslovanske tekstilne industrije naj bi v zadnjem letu srednjeročnega obdobja v klasičnem izvozu dosegli okoli 2,1 milijarde dolarjev in okoli 200 milijonov dolarjev prek poslov dodelave.

Na letošnjem sejmu, ki je bil od ponedeljka do četrтка odprt za javnost, je sodelovalo okoli 450 razstavljalcev iz vse Jugoslavije. Zanimanje za ta sejem narašča tako pri razstavljalcih kot pri obiskovalcih. Na sejmu je bilo razstavljen največ konfekcije — okoli 42 odstotkov od vseh razstavljenih proizvodov, tkanin je bilo okoli 24 odstotkov, trikotaže 13 odstotkov, usnjenih izdelkov 10 in modnih tkanin okoli 8 odstotkov. Med razstavljalci je bilo največ slovenskih tovarn.

Ce izvzamemo modo, se tudi na Gospodarskem razstavišču vse drugo ponavlja. Spet so razstavljalci dobesedno razgrabili ves razpoložljivi prostor.

Kot posebnost moramo omeniti, da so letos nagradili tudi tako imenovano modo za prosti čas, ki doslej sploh ni dobivala nagrad. Sem sodijo Beti iz Metlike, ki je končno iztržila prvega uradnega zmaja za prosti čas, vsi izdelovalci kopalk, trenirk, izdelkov »jogging«, pa proizvajalci smučarskih kompletov, perila in še marsičesa.

Nasploh bi lahko dejali, da je bil letošnji sejem boljši od lanskega.

Ne glede na nekatere vesele lastovke s Triglavom na čelu pa je nasploh tudi letos na sejmu veljalo, da je treba na ogled in razgled po novi modi k starim, preizkušenim in zanesljivim imenom. Pri pleteninah sta jo ponujali letos neverjetno izenačeni Almira in Rašica.

Kar takoj moramo omeniti še izvrstne otroške pletenine iz Sežane,

boljše in bolj izenačene v uradni razstaviščni ponudbi kot doslej.

Po novosti z moških modnih poljan je bilo treba najprej spet k Muri, zanimivo pa si je bilo ogledati tudi razstavni prostor Kamenskega iz Zagreba, ki je navdušil zlasti s svojo središčno kolekcijo moških oblačil iz različnih blag in vzorcev, a seveda dopolnjujočih se, kot zapoveduje tudi svetovna moda.

Sedaj pa še k nagradam:

Kipec LJUBLJANSKI ZMAJ so prejeli naslednje delovne organizacije:

MOŠKA KONFEKCIJA
MURA, Murska Sobota, TOZD Moška konfekcija za kolekcijo kompletov moških oblek in plaščev, artikel: Gong, Kalderon, Monado, Unis, Boris in Karlo

ŽENSKA KONFEKCIJA
Konfekcija TRIGLAV, Kranj, za žensko konfekcijo

MODNE TKANINE
ALMIRA, Radovljica, za celotno razstavljeno kolekcijo »Marrakech«

OTROŠKI PROGRAM
JUTRANJKA, Sevnica, za otroški program

USNJE, OBUTEV, USNJENA IN KRZNENA KONFEKCIJA in GALANTERIJA

INDUSTRIJA USNJA VRHNIKA, Vrhnika, za celotno usnjeno—krzveno konfekcijo

MODNI DODATKI
SVILANIT, Kamnik, za kolekcijo kravat in šalov

PROGRAM ZA PROSTI ČAS
BETI, Metlika, za celotno kolekcijo za plažo in prosti čas

Diplomo LJUBLJANSKI ZMAJ so prejeli:

MOŠKA KONFEKCIJA
KAMENSKO, TOZD Težka konfekcija, za kolekcijo moških oblek

ŽENSKA KONFEKCIJA
MURA, Murska Sobota, za žensko konfekcijo

MODNE TKANINE
TEKSTIL, TOZD tkalnica Vižmarje, za kolekcijo tkanin jesen—zima 86/87

PLETENINE
RAŠICA, Ljubljana, za celotni razstavljeni ženski in moški program pletenin

OTROŠKI PROGRAM
NOVOTEKS, Novo mesto, za kolekcijo Teens (otroški program od 2—16 let)

USNJE, OBUTEV, USNJENA IN KRZNENA KONFEKCIJA in GALANTERIJA

INDUSTRIJA USNJA VRHNIKA, Vrhnika, za kolekcijo torbic iz svinjske nape in laka

MODNI DODATKI
SEŠIR, Škofja Loka za kolekcijo ženskih klobukov

PROGRAM ZA PROSTI ČAS
PLETENINA, Ljubljana, za kolekcijo akvarel

Posebna diploma pa je bila podeljena še kreatorjem nagrajenih proizvodov s kipcem LJUBLJANSKI ZMAJ:

MOSKA KONFEKCIJA
MURA, Murska Sobota
Ika Fujs in Metka Vidic

ŽENSKA KONFEKCIJA
Konfekcija TRIGLAV, Kranj
Janja Kunaver

MODNE TKANINE
TEKSTINA, Ajdovščina
Katja Sarkič

PLETENINE
ALMIRA, Radovljica
Vesna Gabršček-Ilgo

OTROŠKI PROGRAM
JUTRANJKA, Sevnica
kreatorski team Jutranjka pod vodstvom Mojce Beseničar-Dekleva

USNJE, OBUTEV, USNJENA IN KRZNENA KONFEKCIJA in GALANTERIJA

IUV, Vrhnika
Gantar Dragica — usnjena konfekcija

Vovk Dragica — krzvena konfekcija
MODNI DODATKI

SVILANIT, Kamnik
Zdenka Bricelj, Magda Ribič, Marjana Pavlin-Marinšek

PROGRAM ZA PROSTI ČAS
BETI, Metlika
kreatorski team Beti pod vodstvom Ana Marije Vernik

Tudi naša delovna organizacija je na sejmu »Moda '86« v spodnji etaži hale B predstavila svojo novo kolekcijo prtov in zaves za leto 1986.

Kupci, ki so nas obiskali, in teh je bilo veliko, bi v letošnjem letu želeli z nami delati bolj intenzivno ter doseči večji promet, česar pa v letu 1985 zaradi obvez v izvozu nismo mogli realizirati.

Marinka Hribernik

IGRAM LOTO

*Igram loto
in vsak torek na večer
občutim zmoto.*

*Toda enkrat se mi sreča
bo nasmehnila,
takrat zadetek bom dobila.*

*Dobila bom denarce,
mogoče nove že kovance.
Zamenjala jih bom v devize,
dobila zanje tudi vize.*

*Tuje kraje bom obiskala,
se v Kanado podala,
tam strica obiskala.*

*Če pa kaj denarja še ostalo bo,
doma napravila bom to.*

Razočarana Lota

Monter Helmut Lippold

V naši delovni organizaciji že dlje časa srečujemo povsem običajnega človeka v modrem kombinезonu. Na prvi pogled se čisto nič ne razlikuje od drugih delavcev v oplemenitilnici, ki sodelujejo pri montiranju novega širinsko razpenjalnega stroja. Vendarle pa je drugačen — izdaja ga jezik. **HELMUT LIPPOLD** je namreč vzhodni Nемеc, monter pri podjetju **Textima**, ki s svojimi stroji trguje s številnimi deželami po svetu. Glede na to, da je Helmut v Sloveniji že od lanskega 16. septembra, ostal pa bo predvidoma do sredine februarja, lahko rečemo, da se je dodobra zasidral v to okolje. Vsaj v grobem ga je spoznal, tako da ga lahko primerja z drugimi deželami, kjer je že bil. Zdelo se nam je, da je takšno življenje, kakršnega živi Helmut, zanimivo za druge, zato smo ga povabili na razgovor. Povedal je dosti zanimivega.

Helmut Lippold je doma iz Gere v Nemški demokratični republiki, kjer tudi živi njegova družina. Star je 47 let. Po poklicu je strojni ključavničar in je zaposlen kot vodja montaže v kombinatu **Textima**, ki zaposluje 50.000 delavcev. Generalna direkcija tega ogromnega gospodarskega giganta je v Karl Marx-Statdu. V Geri je njegov oddelek, kjer so usmerjeni v izdelavo širinsko razpenjalnih in sitasto cilindričnih sušilnih strojev, ki jih v večji meri izvažajo. Kupci, ki kupujejo te stroje, seveda nimajo specializiranih strokovnjakov, ki bi bili usposobljeni za montažo takšnih strojev. Zato pošilja kupcem podjetje svoje delavce, ki pripravijo in usposobijo stroj za delovanje.

Po tej poti je tudi Helmut ogromno časa zdoma. Bil je že v številnih deželah — v Mehiki, na Kubi, v Grčiji, Čehoslovaški, Bolgariji, Romuniji, na Madžarskem, v Indoneziji ter dvakrat v Jugoslaviji, kjer je sodeloval tudi pri montaži širinsko razpenjalnega stroja v tovarni **Yumco** v srbskem Vranju.

»V posamezni deželi sem ostal različno dolgo časa. To je odvisno od tega, kaj montiram. Približno se v enem kraju zadržim tri do štiri mesece. Stanujem pa v hotelih, edino na Kubi sem imel na razpolago stanovanje.

Kaj počnem v prostem času? — Pravzaprav ga niti nimam veliko, ker delam dvanajst ur na dan. Takrat, ko pa le ne delam, se želim najprej seznaniti z okolico, kjer živim. Sprehajam se, veliko tudi tečem. Včasih grem na plavalni bazen ali pa se udeležim kakšnega izleta. Rad obiščem kino, pa muzeje in cerkve. Če je vreme slabo, potem berem. Zraven pa pijem pivo — pri vas premium.«

Glede na to, da je Helmut spoznal že dobršen del sveta, srečal vsakovrstne ljudi, živel in delal v različnih okoljih, so me zanimala njegova opažanja o teh zadevah. Povedal je, da je mentaliteta vsakega naroda drugačna. Po njegovem se v deželah z vročim podnebjem (Kuba) ljudje temu primerno obnašajo, so bolj počasni. V Mehiki in Indoneziji pa so zelo pridni in delavni. Omenil je, da so tudi v Jugoslaviji razlike. Medsebojni odnosi v Srbiji so po njegovem mnenju precej boljši kot v Sloveniji. »Seznanil pa sem se tudi z neko lastnostjo ljudi po svetu, ki me je prese-

netila. V prenekaterih deželah z visoko stopnjo brezposelnosti, so ljudje srečni, da lahko delajo in služijo denar. Zato tudi radi delajo. Ne branijo se nobenih odrejenih delovnih nalog, sicer bi takoj izgubili delo. Tudi če niso strokovno izobraženi, so pa zelo marljivi, tako da marsikdaj postanejo pravi eksperti za svoje delo. To je značilno predvsem za Mehiko in Indonezijo.«

Helmut je dejal, da se tudi delovni pogoji zelo razlikujejo. To ni toliko odvisno od dežele, temveč bolj od vrste stroja, ki ga montira in od tega, v kakšnem stanju je podjetje, pri katerem dela. Marsikje so tovarne še v fazi gradnje, zato so tu pogoji za delo težji. Ponekje sploh nimajo niti takšne ključavničarske delavnice kot v Induplati. Zato je včasih potrebna precejšnja iznajdljivost, da se v danih razmerah in z danim materialom delo opravi čimbolj strokovno.

»Tudi v Induplati se srečujem z nekaterimi težavami,« je dejal. »Nerodno je to, da stroj, ki ga montiramo, stoji na železnem podstavku. To tudi povzroča nekatere probleme, ki ovirajo njegovo poizkusno delovanje. Mislim pa, da jih bomo uspeli premagati in da bo stroj čimprej pričel z delovanjem.«

Helmuta sem povprašala, kako sprejema terensko delo, ki zahteva nenehno selitev iz dežele v deželo, od enega načina življenja in dela do drugega. »Takšno delo mi je zelo všeč. Najprej zato, ker svoj poklic z veseljem opravljam, pa tudi zato, ker rad potujem, rad sem med različnimi ljudmi. V vsaki deželi se naučim nekaj novega, spoznam marsikaj, kar bi mi bilo v primeru, če bi bil samo v Nemčiji, prikrito. Neka skrivna sila me žene, da delam in živim tako, kakor sem povedal. Z različnimi ljudmi hitro vzpostavim stik. Imam tudi dober posluš za jezik, zato se hitro naučim govorice domačinov oziroma osvojim vsaj del njihovih besed.«

Tako na primer Helmut zelo dobro govori srbohrvaščino, ki se je naučil v Vranju. Obvlada tudi angleščino, romunščino, dobro pa se je sporazumel tudi z ljudmi v drugih deželah, kjer je bil. »Če ne gre drugače, pa narišem, kaj hočem!« se je zasmjal.

Nazadnje je Helmut povedal, kaj se mu je v teh deželah najbolj

vtisnilo v spomin, kaj je presenetilo njega kot Evropejca.

»Najbolj všeč mi je bilo v Indoneziji, kjer sem delal na otoku Java. Dežela je zanimiva že zato, ker je tako zelo drugačna od Evrope, obenem pa vanjo neverjetno hitro prodira potrošniški način življenja zahodnega sveta. Vse, kar je povezano s to deželo, je nekaj fantastičnega — samo okolje, ljudje, njihove narodne jedi, pridnost in marljivost domačinov.

Nekoč sem z avtomobilom potoval skozi džunglo, kjer me je presenetilo, da kjerkoli so živeli ljudje, četudi je bilo le nekaj kolib, so imeli svoj bife, v katerem si lahko vsak trenutek naročil ledeno mrzlo coca colo. Zelo zanimiv je bil tudi pogled na ogromne nasade kakovovcev in gumijevcev. Ogledal sem si tudi plantaže bananinih palm. Skorajda neverjetno! Ta eksotična dežela je tudi polna ptičev. Vznemirljiv je pogled na še delujoče vulkane.

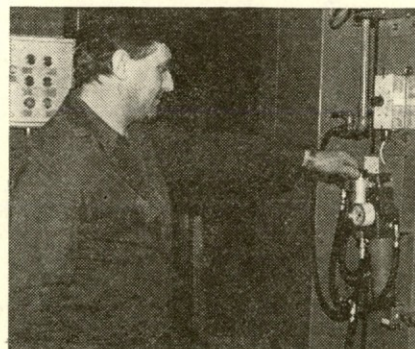
Veličasten vtis je naredil name tempelj, ki je eden najstarejših na svetu. Pred štirimi leti je bil s pomočjo OZN in Unesca obnovljen. Pred kratkim pa sem bral, da so ga teroristi lansko leto zelo poškodovali.

Seveda pa ni bil lep le ta košček jugovzhodne Azije. Tudi Slovenija je zanimiva. Malo je dežel na svetu, kjer si lahko v enem dnevu ogledaš toplo morje in čudovite planine. Izgleda pa, da to Slovenci premalo cenite.«

Helmut je še dejal, da ga je zelo prizadel potres v Ciudad Mexico, kjer je tudi nekaj časa prebival. Kajti ve, kaj je bilo porušeno. Tovarna, v kateri je on delal, je ostala nepoškodovana, ker se nahaja v industrijski coni. V tem primeru pa je največ pretrpel center mesta. »Mesto ima skoraj toliko prebivalcev kot cela vzhodna Nemčija (17 milijonov), razteza se na ogromnem področju, zato ni potres prizadel vseh delov enako,« je pripomnil.

Nazadnje je Helmut rekel, da upa, da bo stroj, ki ga montira, po končani poskusni dobi uspešno deloval, da bodo delavci in cela delovna organizacija zadovoljni z njim.

Lada Lavrič

Helmut Lippold je specialist za sestavo širinsko razpenjalnih strojev vzhodnonemškega podjetja **Textima**

Avtomobil ROSBIL In druge inovacije Romana Sušnika

Roman Sušnik, sodelavec iz konstrukcijskega oddelka, je popolnoma sam izdelal avtomobil. Motor je vzel od Zastave 101, vse ostalo pa je plod njegovega lastnega dela. Skoljka avtomobila — lupina je izdelana iz poliestra, armiranega s steklenimi vlakni. Avto je izredno aerodinamične oblike in doseže hitrost do 180 km/h. Avto, ki že vozi po cestah in samo čaka na atest, se imenuje ROSBIL. — Vendar to ni edini Romanov dosežek. V tem času je namreč fant za potrebe domačega gospodinjstva izdelal tudi hidrocentralo, ki uspešno obratuje že leto in pol. — Romanova težnja po iskanju novih rešitev se kaže tudi v tovarni, kjer je v pripravljalnici pri delih navijanje votka avtomatiziral mehanizem za rezanje repkov (nitk), ki ostajajo na cevki za navijanje votka.

Vsako jutro, ko skozi tovarniška vrata hiti množica napol zaspanih ljudi, vidimo tudi Romana Sušnika, strojnega inženirja, zaposlenega na delih konstruktor I v konstrukcijskem oddelku. Droben, vendar močan in živahen fant hiti na svoj oddelek, kjer ga čaka delo, ki ga prejšnji dan ni mogel dokončati. Kdo ve, o čem razmišlja! Morda o tem, kaj bi bilo treba pri posameznem stroju izboljšati, preurediti. S to mislijo se potem sooča vse dopoldne, dokler se mu ob poznavanju vseh zakonitosti delovanja nekega strojnega sistema ne posveti. In neka tehnična rešitev ali inovacija je tu.

Ko se urin kazalec pomika proti drugi uri, pa Roman najverjetneje že prične razmišljati o svojem delu doma. Tam, kjer ga nihče ne nadzoruje niti ne priganja, kjer preiščuje in eksperimentira, kolikor ga je volja, se rojevajo vedno nove in nove praktične tehnične rešitve. In ko zapušča tovarno, je popolnoma zasvojen z mislijo, kaj in kako bo delal doma, da bo stvar, s katero se trenutno ukvarja, zaživela v praksi.

»O avtomobilu bi rada čimveč zvedela, pa o hidrocentrali, pa še o tistem, kar sem že naredil oziroma kar bom še naredil?« je rekel Roman, ko sva se zmenila za intervju. »Pa sploh veš, da veliko lažje naredim neko novo stvar, kot pa, da bi se po govorniškem izražal o svojem dosedanem delu!« Vendar pa to sploh ni res. Romanu namreč beseda nič manj gladko ne teče, kot delo v njegovi delavnici.

Praden je Roman Sušnik, ki je doma iz Krašnje, podrobneje opisal svoje inovacije, je povedal, da je bil že od najnežnejših otroških let dalje iznajdljiv, po domače rečeno siten, saj je v vsako stvar »vtaknil nos«. Ta lastnost je pri Sušnikovih v rodovini, saj so bili vsi moški pri tej hiši napredni in iznajdljivi.

Roman je takoj potem, ko je komaj pričel hoditi v osnovno šolo, že pomagal očetu na stružnici. »Ker sem bil premajhen, da bi dosegel stružnico, mi je oče podstavil stolček,« je povedal v smehu. Seveda si je otrok prav gotovo zapomnil vse detajle, ki jih je videl v očetovi delavnici. Potem je po svoje eksperimentiral.

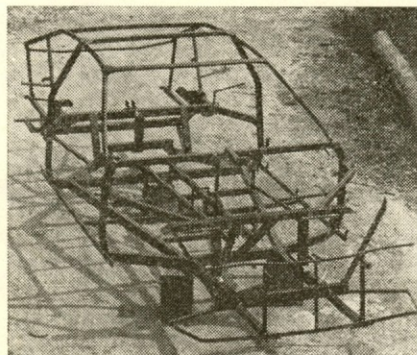
V srednješolskih letih ga je zanimal predvsem avtomobilizem. Nekajkrat je celo tekmoval na dirkalnih motorjih s tekmovalci, ki dose-

gajo sedaj, združeni v AMD FAM Lukovica, izredno dobre uspehe. »Ko sem zadnjič listal po knjigi Staneta Stražarja Črni graben, kjer opisuje pisatelj življenje in delo ljudi v pokrajini od Prevoj do Trojan, sem na neki fotografiji lukovskih motociklistov zapazil tudi samega sebe,« je povedal.

Vendar pa Roman ni ostal pri tem športu. Sel je dalje. Porodila se mu je ideja, da bi izdelal avto. »Seveda sem na začetku mislil narediti enostavnejšega. Ko pa sem pričel z izdelavo načrtov, sem šel v globino. Tako sem po večih letih prišel do avtomobila, kakršen je razviden iz priloženih fotografij.«

Romana sem prosila, naj opiše, kako je avtomobil izdeloval, kakšne materiale je uporabljal in kako avto sedaj deluje. »Dolgo časa je trajalo, da sem s pomočjo lastnih načrtov in idej izdelal avto športne oblike, ki je namenjen za prevoz štirih oseb in nekaj osebne prtljage. Sama oblika avtomobila je popolnoma moja zamisel. Tako nisem uporabil nobene standardnega dela od katerega koli avtomobila, z izjemo prednjega vetrobranskega stekla in prednjih ter zadnjih luči, kar sem pa tudi ustrezno priredil. To pomeni, da sem praktično izhajal iz nič!

Najprej sem napravil načrte za zunanjo obliko avtomobila. Po teh načrtih sem nato s pomočjo lesenih letvic, poliestra, mavca, kita in drugih priročnih surovin izdelal model pozitiv. Ko je bil model narejen, sem iz poliestra, armiranega s steklenimi vlakni, naredil sedemnajst negativnih delov za takšno obliko. Šele s pomočjo teh negativov sem lahko izdelal sedanjo lupino, ki sem

Ogrodje Rosbila — delo Romanovih rok

jo pritrdil na železno osnovo — to je na kletko ali podvozje avtomobila.

Samo lupino sem oblikoval tako, da jo je možno montirati tudi na podvozje Volkswagna (»hrošča«).

Da pa sem se ognil težko dostopnim starim in s tem tudi izrabljenim sestavnim delom avtomobila, novi pa so uvoženi in zato predragi, sem izdelal lastno podvozje oziroma kletko avtomobila. Kletka je varjena iz pohištenih pravokotnih cevi z debelino sten 2—3 mm. Prirejena je obliki lupine, kolesnim obesom, motorju in ostalim standardnim elementom, ki sem jih uporabil pri sestavljanju v celoto avtomobila (kletka oziroma ogrodje avtomobila je jasno vidna na fotografiji).

Ostali tehnični podatki o avtomobilu so: Spredaj sem uporabil dvojno paralelogramsko vodila, zadaj pa enojna trikotna poševna vodila. Platišča so aluminijasta, širine 6 col in obuta v gume goodyear 13 col, širine 175 mm. Motor je nov, standardne izvedbe Zastava 101 in je nameščen prečno tik nad zadnjo premo ter daje pogon prek menjalnika (ki je tudi od Z 101), polosovin in gumi zgloba na zadnji dve kolesi.

Pri motorju nisem nič spremenil, pač pa so določene spremembe pri menjalniku. Ker je pogon v zadnjem delu avtomobila (pri Z 101 je motor spredaj), sem moral spremeniti smer vrtenja na menjalniku. S tem sem pridobil tudi za 20 % večjo hitrost. Končna hitrost je sedaj 180 km/h pri 6000 vrtljajih/min. Motor pa porabi 71 goriva na 100 km.

Od Z 101 sem uporabil tudi celotni kretni mehanizem, ves zavorni sistem (spredaj kolutne, zadaj bobnaste zavore), pečico za ogrevanje kabine, hladilnik motorja in drugo.

Po namestitvi vseh od sedaj naštetih elementov na podvozje, sem začel na to osnovo montirati lupino. Vseh sedemnajst elementov je med seboj in na osnovo vezano z vijalnimi spoji. Tako sem dobil končno zunanjo obliko vozila.

Vrata so poseben sklop, saj jih je bilo potrebno ojačati z železnimi profili. Mehanizem zapiranja in odpiranja vrat je prirejen od Z 101, za dviganje oziroma spuščanje stekla pa sem uporabil Renaultov avtomatski sistem. Za brisanje prednjega stekla sem priredil sistem od Z 101 na en sam brisalca.

Potem je prišlo na vrsto montiranja armaturne plošče z vsemi instrumenti in stikali (prirejeno od Peugeot 604) ter zasteklitev.

Pred izvedbo električne napeljave sem vgradil še signalne elemente. Tako so prednje luči od Z 101 in zadnje od Golfa JGL. Prednji smerokazi so prevzeti od Fiata 126 in ustrezno prirejani, stranski prednji smerokazi pa so od Z 750. Ker je avto izven serijskih dimenzij, nisem mogel uporabiti kakšno standardno izvedbo instalacije. Zato sem žice preko varovalk in relejev polagal sam — seveda po sistemu ostalih avtomobilov. Le da sem pri svojem avtomobilu uporabil drug sistem vži-

(Nadaljevanje na 12. str.)

(Nadaljevanje z 11. str.)

ga motorja. Motor vžigam z vklopom releja (vzpostavitev električne do porabnikov) za predkontakt, šele zatem pa s pritiskom na zeleno tipko starter zavrti motor. S tem predkontaktno imam poleg varovalk še drugo varovanje električne napeljave.

Potem, ko je sestavljeni avtomobil uspešno prestal številne preizkuse, sem ga še tapeciral, namestil sedeže (od Alfa GTV), vgradil vanj zunanja in notranja vzvratna ogledala, avtoradio-kasetofon in ostale drobnarije.

Čisto na koncu je sledilo še barvanje avtomobila.

Precej naštetih delov je kupljenih v naših trgovinah, vse ostalo pa na avtoodpadu Srečka Vrhovca v Domžalah.

Roman se s svojim avtomobilom, ki ima zaenkrat še poskusno tablico, že precej vozi po cestah. Pravi, da kjerkoli se pojavi z njim, takoj privabi precej občudovalcev. Na žalost je med njimi tudi dosti nevoščljivih. Vendar ga to ne moti. Avtomobil bo tudi atestiral, ker bo potem lažje prodril na tržišče.

»Kaj je atest? — Ko je avtomobil uspešno prestal tehnični pregled, sem na podjetje Integral poslal prošnjo za atestiranje školjke — lupine. Izdelal sem vso potrebno dokumentacijo in projekt, ga poslal temu podjetju in sedaj čakam na atest. Ko bo to storjeno, bom avto lahko registriral. Se pred tem pa bom pristojnim organom v občini moral plačati davek, ravno tako, kot če bi kupil nov avto,« je Roman ironično povedal.

Romanov avto je tudi že dobil ime. Imenuje se **ROSBIL** in je sestavljen iz imena in priimka njegovega konstruktorja ter s končnico, ki pomeni avtomobil — **R**oman **S**ušnik **av**to**mo****BIL**.

»Kako sem se počutil, ko sem opazoval dokončno izdelan avtomobil? — Prevevali so me občutki, ki jih ne morem in ne znam opisati z besedami. Kajti nastala je nova stvar, nov avto, ki je vrh vsega še uporaben, saj se je možno voziti z njim. Prvi hip nisem mogel verjeti, da je to delo mojih rok. Le kako, da sem tudi jaz sposoben narediti kaj takš-

nega? V tem trenutku so bile pozabljene neštete ure večih let, ko sem pozno v noč (tja do enih ali dveh zjutraj) risal, skiciral, montiral, eksperimentalni in nato dokončno oblikoval avto, kakršnega imam. Mogoče se bo kdo vprašal, ali je bilo to potrebno! Jaz si tega vprašanja nisem nikoli postavil. Kajti v delo me je gnala notranja sila. Moral sem nekaj narediti in tistikrat sem se domislil avtomobila.«

Kakor sem omenila že v uvodu, pa avto ni edina Romanova inovacija. Zraven domačije njegovih staršev teče potok, na katerega je fant postavil hidrocentralo, ki že več kot eno leto služi svojemu namenu. Dnevno proizvede okrog 15–20 kWh električnega toka, ki zadostuje za celotno gospodinjstvo v njihovi hiši.

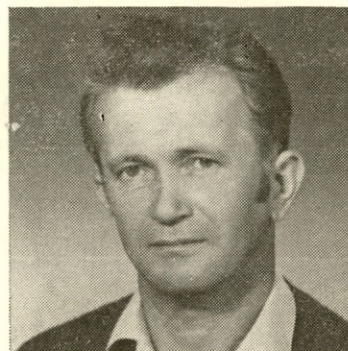
Roman pa tega svojega znanja ne skriva zase. Tudi nekaterim sodelavcem in sovaščanom je pomagal, da so si na svojih domačijah ob potokih zgradili hidrocentrale, tako da imajo svojo elektriko. Roman teh hidrocentral ni enostavno kupil, kar je možno, temveč je sam izdelal generator, tako da jih lahko uvrščamo med njegove inovacije.

Roman je aktiven tudi v tovarni. Ustvarjalna sila tukaj ravno tako prihaja na dan kot v njegovem zasebnem življenju. Tako je v pripravljalnici pri delih navijanje votka avtomatiziral (do sedaj ročno) rezanje repkov (nitk), ki ostajajo na cevki za navijanje votka. Ti repki se morajo porezati, ker drugače ovirajo tkanje na tkalskih strojih. Tako sedaj tri delavke, ki so bile na tem mestu, lahko opravljajo druga dela. Vsekakor velik prihranek!

Kaj lahko pripomnimo k temu? Upajmo, da bo Roman začeto pot ustvarjalnosti nadaljeval. In da bi imel na svoji poti čimmanj ovir, ki se v glavnem porajajo iz nevoščljivosti in ljubosumnja ter splošnega negativnega odnosa naše družbe do sposobnih ljudi! Predvsem zaradi tega je veliko naših strokovnjakov moralo oditi v tujino, ki rada prisluhne njihovim idejam. Kako bo pa z Romanom? — Na to vprašanje ni odgovoril, le zmignil je z rameni. Prav gotovo pa ima za sabo že nekatere grenke izkušnje.

Lada Lavrič

IN MEMORIAM JOŽE SLAPAR

17. januarja 1978. leta je prvič stopil v naše podjetje in žal, prav 17. januarja 1986 je bil tudi zadnjokrat med nami. Torej točno osem let smo skupaj vstopali skozi ista vrata. Ves čas, kar smo ga poznali, je imel kup težav in poškodb, toda vse so se srečno iztekle, do usodne sobote. Kdo ve, zakaj je prav v soboto zamenjal izmeno? Namesto dopoldne je želel delati ponoči. Bi sicer ušel kosi krute in neizprosne smrti?

Bil je tih, miren sodelavec. Svojih težav ni razlagal, temveč jih je nosil v sebi. Bil je kar preveč delaven. Casa za počitek je stalno primanjkovalo, saj je bil dan vedno prekratek, posebno ker je poleg dela v tovarni delal še doma na kmetiji in včasih priskočil na pomoč tudi sovaščanom.

Ali je slutil, da bo njegova življenjska pot kratka in je zato tako marljivo delal? Morda pa je v delu iskal tudi uteho, da bi pozabil vse težave in krute usode njegove družine, ki so ga spremljale vse življenje.

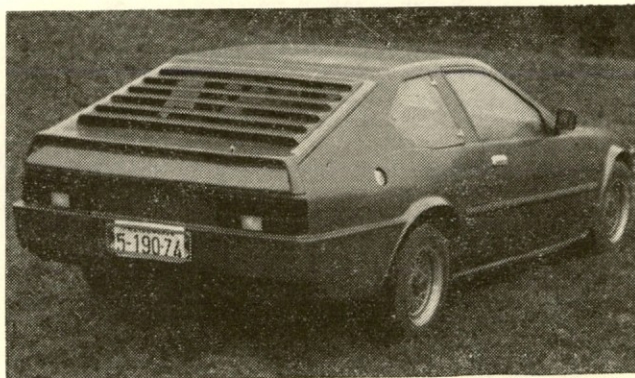
Z njegovim odhodom je med nami ostala praznina, saj je bil vreden sodelavec in dober tovariš.

Ohranili ga bomo v trajnem spominu.

Sodelavci in sodelavke iz
oplemenitilnice

Pogled na Rosbil od spredaj ...

... in od zadaj

Kulturni praznik le en dan — ali vse leto

Ne samo februarja, temveč tudi večkrat med letom slišimo besedo kulturni praznik. Ne da bi bilo treba še kaj dodati, vemo vsi, za kaj gre. Slovenski kulturni praznik — obletnica Prešernove smrti. Pred daljnjimi 137. leti je na začetku februarja umrl Ribičev France iz Vrbe na Gorenjskem. Bil je človek, kot vsi drugi, le da se je od njih razlikoval v neki posebnosti — pesnil je. S tem in z njegovim vztrajanjem na slovenstvu pa so povezane vse tegobe, ki so ga spremljale v življenju. Rojen je bil v napačnem času — ali pa tudi ne, saj je na vseh področjih potreben nek začetnik, pobudnik. Le da je včasih cena začetništva dokaj visoka.

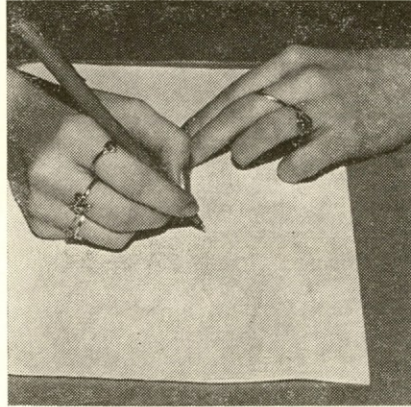
Morda se komu upira misel na ta dan, na Prešerna. Morda! Toda to ni nobena posebnost. Vsakdo preživlja fazo, ko se upira določenim družbenim vrednotam in vzorcem obnašanja. Vendar, če premislimo, ta dan ne predstavlja malikovanje osebnosti Franceta Prešerna. To je kulturni dan, dan, ko se lahko vprašamo ne samo to, ali še vedno znamo na pamet vse Prešernove pesmi, temveč to, kaj in koliko knjig bremo, kakšen je naš odnos do današnjih kulturnih prireditelj, ... V kulturo pa spada tudi vsa kultura obnašanja — kako se vedemo do družinskih članov, sodelavcev, oseb nasprotnega spola ali druge narodnosti. Tudi odnos do narave je del kulture.

Če upoštevamo vse to, vidimo, da kulturni praznik ne zveni tako prazno in nepomembno. Niti se ne osredotoča samo na Prešerna in na vse tisto, kar je minilo. Ta dan je le spomin na nekaj, kar je neprecenljive vrednosti za zakladnico slovenske umetnosti in hkrati opomin, da skladno z današnjim časom gojimo njegove kulturne vrednote, ki se vedno bolj širijo. Kulturni dan pa se ne prične in tudi ne konča 8. februarja. Prizadevajmo si ga raztegniti na vseh 365 dni v letu. Saj to ne zahteva dosti sredstev, le ogromno moči in volje!

Kakor sem že omenila, ni 8. februar namenjen samo Prešernu. Vsi ustvarjalci, ki s svojo poezijo, prozo, dramsko, likovno ali glasbeno angažiranostjo bogatijo kulturno zakladnico neke družbe, so všteti vanj. Poleg njih pa obstaja še množica brezimnih, čisto povprečnih ljudi, ki jih vse zvrsti umetnosti malo bolj zanimajo in jih ne samo zasledujejo, temveč se poskušajo vključiti v njihove tokove. S tem, da rišejo, pišejo, pojejo, ... Mnogi samo zase, drugi tudi za ožje družbe prijateljev, znancev, sodelavcev. Tudi v naši delovni organizaciji je nekaj takšnih bolj umetniško navdihnenih ljudi. Čeprav so brez ustrezne strokovne izobrazbe, njihove pesmi, slike ipd. vseeno nekaj iz-

ražajo. Njihovo specifično pojmovanje in dojemanje sveta ter življenja, ki jih obdaja. Prisluhnjimo jim!

Ideja je kot vulkan — ko izbruhne, je njegova sila neuničljiva

Težnja po izražanju misli in občutkov v obliki verzov in proze je pri šivilji **Karli Kušar** iz organizacijske enote konfekcija Mengeš prisotna že od malega. Kot dekletce je pisala razne zgodbe, seveda le zase. Ker je bila zelo muzikalična, je prepevala tudi v šolskem zboru. Ljubiteljskega petja ji pa ni bilo nikoli dovolj.

O tem, da bi pisala pesmi, v mladosti ni premišljevala. Vendar je veselje do lepega raslo z njo. Kopicilo se je, dokler ni nekoč izbruhnilo na dan. »Kakšni dve leti je od tega, ko sem nenadoma začutila, da moram nekaj napisati. Misli so bile prelepe, da bi jih lahko izrazila v prozi. Nastala je pesem. Prazen list je naenkrat spregovoril. Bila sem vesela in presenečena hkrati. Čutila sem, da tega svojega nagajenja ne smem zatreti. In res, od takrat dalje večkrat napišem kakšno pesem.«

Karla piše v glavnem ljubezenske in razpoloženske pesmi. Zakaj? Odkimava, češ da ne ve, kaj jo žene v to. Le njene svetlo modre oči se zaleskečejo, ko pove, da čez dan izbira vtise in izseke iz dogajanj, ki jih zvečer prelije v verze.

Karla ne piše pesmi le zase, ne skriva jih za čas, ko bi jih skrivoma prebiral. Pesmi pokaže možu in otrokom, objavlja pa jih zaenkrat samo še v Konoplanu. »Mož, ki igra harmoniko, je navdušen nad mojim pesnjenjem. Včasih doda kakšnim mojim verzom znano melodijo in jo prepeva. Sicer smo pa takšna družina, ki ljubi vse, kar se vrti okoli glasbe, le da smo eni bolj poetično, drugi pa melodično usmerjeni.«

Nekaj Karlinih pesmi je zagledalo beli dan tudi v Konoplanu.

»Zakaj sem se odločila za njihovo objavo. Ne zato, ker bi bila prepričana, da so kvalitetne, temveč sem se počutila tako nabito z energijo, da ne bi bila razočarana, tudi če sodelavci pesmi ne bi sprejeli. Vendar pa ni bilo nobenega negativnega mnenja. Se celo spodbujajo me.«

Karli se je nabrlo že kakšnih petindvajset pesmi. Vse seveda niso za objavo, pravi! Vendar pa bo še pisala. Kaj, koliko časa, kako... ne ve. Ve le to, da se težnji po izražanju lastnih misli ne bo mogla upreti.

Slikanje po naročilu je brez osebnega izraza

Jane Fleischmann, korespondentke iz delovne skupnosti, nisem nikoli videla v sivi halji, zapackani s pisanimi oljnatimi barvami. Komajda sem verjela, da to praktično dekle najde čas, ko se poglubi vase in vse svoje silnice prenese na platno. Vendar je res. Jana občasno tudi riše, slika.

»Odkar pomnim, sem rada upodabljala živali, ljudi ali naravo. Že v predšolskih, posebno pa v šolskih letih, so bile barvice neločljivo povezane z mano. Najprej samo suhe barvice, potem še tempera. Občudovala sem prelivanje barv, linije, iz katerih so se rojevali psički, mačke in drugo. Rada sem slikala, vendar nisem nikoli pomislila na to, da bi se vpisala na kakšno srednjo šolo z likovnim programom. Vedela sem, da slikam le takrat, ko sem za to razpoložena. Slikanja po naročilu ne prenesem.«

Jana dolgo časa ni vedela, da ona lahko slika še s čim drugim, ne samo s čopičem in tempera barvami. Potem je nekoč naletela na nekoga slikarja. Slikal je na platno. Tudi Jano je prešinila ideja. Kaj, ko bi poskusila!

»Pravzaprav me je k tej tehniki spodbudil mož. Prinesel mi je platno, oljnate barve in čopiče. — Jaz

(Nadaljevanje na 14. str.)

(Nadaljevanje s 13. str.)

sem začela. Čudno, šlo je. Tisto, kar sem naredila, ni bil noben zmazek, temveč prav čedna slika. Tako sem dobila veselje, da sem v kratkem času narisala okrog dvajset slik. Potem se je naenkrat ustavilo. Kot bi odrezal, nisem imela nobenega navdiha več. Res je to težko razumeti. Toda izčrpala sem se. Veliko sil so namreč zahtevale te moje slike. Seveda to ne pomeni konec mojega slikarskega obdobja. Se bom risala. Se že nabira v meni. Enkrat bo izbruhnilo na dan. Takrat bom spet vsak večer sedela za slikarskim stolom.«

Čeprav po naravi temperamentna ženska, pa Jana na svojih platnih uporablja bolj pastelne barve, hladnejše, umirjene tone. Meni, da jo le-ti sproščajo. Slika pa v glavnem motive iz narave. Kadar gre na morje ali na izlet v okolico, hodi z odprtimi očmi. Vase vpija detajle okolja, skladnost barv, moč narave, kar potem skuša prenesti na platno. Iz Janinih platen odseva romantičen pogled na naravo. Iztopa lepota, pravičnost, red, življenje, bivanje. »Ljubša mi je veselejša stran življenja, kot grenka,« pravi. Doda pa še, da se bo v prihodnje mogoče izpopolnila na področju poznavanja slikarske umetnosti. Saj je svet upodabljanja tako čudovit. Ves pisan in raznolik. Kot življenje!

Kar znaš, to veljaš

Pregovor — dober glas seže v deveto vas — vsakdo pozna. Seveda ga vsi razumemo nekako v tem smislu, da se o pridnem ali sposobnem človeku hitro zve na različnih krajih. V primeru **Metje Krajškove** iz delovne skupnosti skupnih služb, pevke pri ansamblu Tineta Stareta, lahko ta rek uporabimo povsem dobesedno. »Posluh za petje in veselje do prepevanja je v naši rodbini že dedno. Stari oče je zelo lepo pel. Oče je v mladosti igral v nekem ansamblu. Prepeva pa tudi moja sestra dvojčica. Zanimivo pa je, da druga sestra nima posluha za glasbo.«

Meta poje, odkar pomni. Takoj, ko je prerasla najnežnejša otroška leta, je začela z nastopi. »Prvič sem nastopila na odru, ko sem bila stara pet let. Takrat sem s sestro prepevala v duetu. Potem sva prepevali tudi v šolskem zboru. V višjih razredih osnovne šole smo nato štiri sošolke ustanovile svojo skupino Mesečina. Poleg tega sem s sestro nastopala tudi v javnih radijskih oddajah »Pokaži, kaj znaš?« »Kar znaš, to veljaš!« Pri štirinajstih letih sva prišli v finale oddaje »Kar znaš, to veljaš.« Po tem uspehu sva začeli s sestro samostojno prepevati. Do 17. leta sva še peli skupaj, v duetu, nakar sva se ločili.«

Zatem se je Meta priključila mengeškemu pevskemu zboru DKD Svoboda Mengeš. Med tem časom je

navezala stike z nekaterimi člani ansambla Kajžarji. V pevskem zboru je prenehala prepevati. Priključila se je omenjenemu ansamblu, kjer je bila tri leta in pol pevka. Igrali in peli so na različnih prireditvah, veselicah, sindikalnih zabavah, poleti na morju. Tudi na prenekateri ohceti so celo noč zabavali svate in mladoporočenca.

Tudi s Kajžarji se je Meta razšla. Njen lepi zvoneči glas jo je pripeljal v ansambel Tineta Stareta, kjer prepeva dobro leto dni. O tem ansamblu je povedala naslednje: »Vseh skupaj nas je sedem. Instrumentalni del se izvaja s trobento, klarinetom, harmoniko, bas kitaro, navadno kitaro, orglami in bobni. Za vokalni del pa skrbimo trije pevci. V tem ansamblu smo zbrani ljubitelji in izvajalci narodne glasbe iz domžalske občine.«

Tine Stare je dokaj uveljavljen ansambel, saj so posneli tudi ploščo in kaseto. Zlasti v poletni sezoni imajo veliko dela. »Res je,« je povedala Meta. »Od junija do začetka septembra so nastopi zelo pogosti. Vsako soboto in nedeljo igramo na veselicah. Izven tega časa so pa gostovanja. Po domovini in tujini. V Avstriji, Švici, Nemčijiujemo zdamskim Slovincem. Besedila so v glavnem slovenska, nekaj jih je tudi v nemščini.«

Če je takšno življenje naporno? Zlasti spocetka sem bila venomer utrujena. Stati in prepevati na odru po osem ur ali celo dlje, niso mačje solze. Zdaj pa sem se že navadila na ta tempo. Tudi neprespane noči niso več tolikšna ovira. Močna volja, veselje do petja in mladostna zagnanost prav gotovo prekosita vse težave.«

Na vprašanje, katero glasbo rajši prepeva — ali narodno ali zabavno, je Meta odgovorila: »Pravzaprav ljubim vse zvrsti glasbe. Ob različnih prilikah pojem tako narodno kot zabavno muziko. Vendar pa mi je zadnje čase narodna glasba vse ljubša.« Zakaj? — »Kakor je znano, je zabavna glasba hitro minljiva. Pojavi se nenadoma, pride ljudem v ušesa, nekaj časa blesti, a tudi hitro zaide. Spodrine jo druga, bolj pevna, bolj melodična, z drznejšim besedilom. To se spet in spet ponavlja.«

Slovenska narodna glasba ni tako zvezdniški pojem. Predstavlja pa kulturo nekega naroda, zato ne bo nikoli izumrla. To glasbo sem se naučila ceniti zlasti na nastopih v tujini. Tam, kjer našo narodno glasbo sprejemajo mladi ravno v takšni meri kot starejši, sem spoznala, da to ni nobena zastarela, nemoderna muzika. Za prepevanje je težja od zabavne, tako da sem spocetka celo obupavala.

Zdaj pa se mi je ta muzika zajedla v kri. Zato bi se od nje težko ločila. S svojim glasom rada razveseljujem ljudi. Všeč mi je, da se ljudje ob glasbi poveselijo in sprostitijo.«

Positiven odziv publike pa je za pevca pravzaprav največje priznavanje, ki odtehta naporna potovanja iz kraja v kraj, dolge ure vaj in neprespane noči.

Lada Lavrič

PREGLED, KAKOVOSTI NAŠIH IZDELKOV V LETU 1985

Najprej začnimo pri domači preji. Po naših internih standardih je bilo le 77,6 % vse proizvedene preje v I. kvaliteti.

Zaradi primerjave naših internih zahtev z mednarodnimi, smo v novembru in decembru 1985 klasirali prejo poleg naših še po mednarodnih zahtevah za sintetiko, ki so znane pod nazivom »Uster statistics«.

V poštev so prišla le merila pri krivulji 95 %, kar pomeni, da je le 5 % svetovno proizvedene preje slabše kvalitete.

V teh dveh mesecih smo imeli v razredu I. kvalitete naslednji odstotek preje:

po naših predpisih:

november: 82,7 % I. kvalitete
december: 73,68 % I. kvalitete
po »Uster statistics« pri 95 %:
november: 31,82 % I. kvalitete
december: 23,87 % I. kvalitete

Iz tega sledi, da iz preje, kakršno proizvajamo, ne moremo delati tkanin, ki ne prenesejo neenakomernosti (zadebeliev) in nihanje ševilke.

V letu 1985 je bilo od vseh proizvedenih tkanin le 75,1 % v razredu I. kvalitete, 18,0 % tkanin je bilo slabe kvalitete predvsem zaradi tkalskih napak, ki jim v dobršni meri botruje pripravljalnica. Zaradi napak pri oplemenitju je bilo nekakovostne 2,4 % preje in 4,3 % vseh adjustiranih tkanin. Najbolj kritični artikli skozi vse leto so bili: 2021, 2177, 2147, 3608, 366/46, 3556, 3632 in 8033. Vidimo torej, da je odstotek tkanin I. kvalitete zelo nizek. Če si po finančni strani ogle damo le popuste na kvaliteto, znesejo v celem letu najmanj za enkratni osebni dohodek vseh zaposlenih.

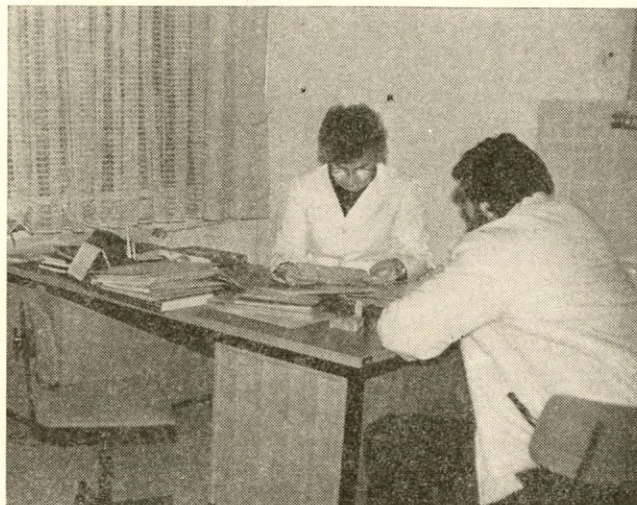
Zaradi slabe kvalitete šotorskih tkanin je tudi v konfekciji manjši izkoristek blaga in to občutno.

Na trg pošiljamo le prvovrstne konfekcijske izdelke (I. kvaliteta). Vse izdelke, ki imajo kakršnekoli napake — konfekcijske ali v tkani ni, vračamo v proizvodnjo na popravilo. S tem pa seveda podaljšujemo čas izdelave.

Eventualne napake, ki »uidejo« skozi kontrolo, ali pa so takšne narave, da jih ni možno opaziti (na primer prepuščanje vode), se vrnejo v delovno organizacijo v obliki reklamacije. V letu 1985 smo imeli skupno 48 reklamacij konfekcijskih izdelkov (sem niso vštete reklamacije tujih kupcev).

Večina reklamacij se je nanašala na prepuščanje vode po šivih (predvsem prigrade). To se bo zmanjšalo že s tem, ker od lanskega poletja

Ambulanta zraven TOZD Maloprodaja izpričuje skrb za boljše zdravje delavcev

V novi ambulanti je dobilo prostor splošno zdravstveno in zobozdravstveno varstvo. Na sliki je zdravnica dr. Marija Šiška s pacientom. Dr. Šiška, ki skrbi za zdravje delavcev Induplati že 31 let, je za našo delovno organizacijo vrsto let ordinirala v stari ambulanti. Ko je ta postala za delo neustrezna, je splošno zdravstveno varstvo za naše delavce najelo prostor v Slovenijalesovi ambulanti v Preserjahu. Tako je bila tam tudi dr. Šiška od 1981. leta. S prvim januarjem 1986 se je »odselila« nazaj v Jarše, seveda v popolnoma nove prostore. Delavci smo zaradi tega, ker imamo zdravnika pri roki, zelo zadovoljni. Upajmo le, da se po vrnitvi »domov v Jarše« tudi dr. Šiška dobro počuti.

Velikega pomena za delavce Induplati je tudi nova zobozdravstvena ambulanta, katere do sedaj nismo imeli. Piškave zobe smo si zdravili, kjerkoli je pač naneslo. Seveda smo bili lahko srečni, če smo prišli do zobozdravnikovega svedra dvakrat na leto. Mislimo pa, da bo odslej bolje. Dr. Igor Praprotnik je namreč pri svojem delu zelo spreten, zato bo na njegovem stolu ležal še marsikateri delavec oziroma delavka.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage mame
AMALIJE KOS

se iskreno zahvaljujem delavkam in delavcem iz predilnice in sukalnice za darovano cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti.

žalujoča Ani Berk

šive na prigradah prekrivamo s PVC trakom.

Nekaj reklamacij je bilo zaradi neodgovarjajočega ogrodja, zaradi prekratkih ali predolgih palic (dve pregradi in en šotor).

Ostale reklamacije so bile zelo netipične, raznolike:

- manjkajoče vrvice
- manjkajoče PVC kljukice
- plesnivi spaln prostor
- luknja v dnu šotora
- preparela folija
- počene palice na valjanem delu

V reklamacijo pa je prišlo tudi pet šotorov LOVRAN iz proizvodnje v letu 1983, ki so bili proizok krojeni.

Karolina Puhan

BOLNIŠKI IZOSTANKI ZA CELO DO

DO INDUPLATI JARŠE

Izpadle ure zaradi bolezni do 30 dni v breme DO	70.095
Izpadle ure zaradi nesreč pri delu do 30 dni v breme DO	3.257
Izpadle ure zaradi bolezni nad 30 dni	27.678
Izpadle ure zaradi nesreč pri delu nad 30 dni	3.264
Izpadle ure zaradi nege družinskih članov	13.081
Izpadle ure zaradi spremstva družinskih članov	1.824
Izpadle ure zaradi rednega in podaljšanega porod. dop.	41.004

Skupaj 160.203

Povprečno zaposlenih delavcev 1025

Možnih delovnih ur 2192

Izostanki v %

Izostanki zaradi bolezni	4,35 %	Povpreč. izpad. ur na 1 zapos.	95
Izostanki zaradi nesreč	0,29 %	Povpreč. izpad. ur na 1 zapos.	7
Izostanki zaradi nege	0,58 %	Povpreč. izpad. ur na 1 zapos.	13
Izostanki zaradi spremstva	0,08 %	Povpreč. izpad. ur na 1 zapos.	2
Izostanki zaradi porod. in pod. porod. dopusta	1,82 %	Povpreč. izpad. ur na 1 zapos.	40
Skupaj	7,12 %	Skupaj	157

Izplačana nadomestila v letu 1985

Izplačana nadomestila zaradi bolezni do 30 dni v breme DO	11.959.982,00
Izplačana nadomestila zaradi nesreč pri delu do 30 dni v breme DO	608.698,50
Izplačana nadomestila zaradi bolezni nad 30 dni	4.592.086,00
Izplačana nadomestila zaradi nesreč pri delu nad 30 dni	686.921,00
Izplačana nadomestila zaradi nege in spremstva druž. članov	1.963.719,50
Izplačana nadomestila zaradi rednega in podalj. porod. dop.	7.913.210,00
Skupaj	27.724.617,00

